

JAAROVERZICHT 2004

Over elkaar tuimelende gebeurtenissen

De verschillende gebeurtenissen van het jaar 2004 streken in onze gedachten en gevoelens om voorrang. De ene indringende gebeurtenis was nog niet voorbij, of de andere eiste onze betrokkenheid al weer op. Een aantal van deze gebeurtenissen wil ik hier memoreren.

Tsunami. Sinds het Kerstfeest 2004 kennen we allemaal een nieuw woord: tsunami en het zal nooit meer uit onze woordenschat verdwijnen. Het woord is verbonden met die vreselijke ramp die zich op 2^e Kerstdag voltrok en het leven kostte aan meer dan 250.000 mensen. Het verschuiven van continentale aardplaten op de zeebodem bij Sumatra, veroorzaakte een alles vernietigende vloedgolf die de omringende landen zwaar teisterde. De beelden van steden en dorpen die volkomen zijn weggevaagd roepen de herinnering op aan de watersnoodramp in 1953.

Anderzijds was het hartverwarmend om te constateren dat de beweging met de medemens-in-nood, waarvan we soms dachten dat die ver te zoeken was, zo duidelijk weer naar voren kwam in onze samenleving met de inzamelingsactie die, tot nu toe, ruim 140 miljoen euro opbracht.

Darfur. De machteloosheid van de internationale gemeenschap in de kwestie Darfur was schrijnend. Niets en niemand scheen in staat te zijn een einde te maken aan de genocide die daar plaatsvond en nog plaatsvindt. Hoewel rond de jaarwisseling een vredesakkoord tot stand kwam is er voor de vluchtelingen in Darfur op dit moment nog geen uitzicht op het einde aan hun lijden.

En al dat andere... De schok over de zo bloedige aanslag in Madrid, maart 2004, had bijna net zoveel impact als die op de Twin-Towers in New-York. De tragische overstromingen in Haiti en de Dominicaanse republiek zijn echter door andere gebeurtenissen weggedrongen, maar ze waren er wel. Maandenlang gruwden we van de berichten uit Irak over onthoofdingen van gijzelaars. Geschokt reageerden we op de ontdekking in België van een nog grotere seriemoordenaar dan Dutroux, een zekere Founiret. Toch hield dit onze aandacht maar kort vast, want toen was er dat vreselijke gijzeldrama in die school in Tetsjenië met zoveel onschuldige slachtoffer(tje)s. Intussen haalden de massamoorden in Oeganda (opnieuw) onder de Tutsi's nauwelijks de voorpagina. Zo verging het ook met de doorgaande aanslagen op Joodse nederzettingen. Van de tyfoon die begin december over de Filippijnen raasde en die 1500 slachtoffers eiste weten we, eerlijk gezegd, niets meer.

Nederland niet uitgezonderd. Aan het begin van het jaar werden we opgeschrikt door de moord op Hans van Wierden, conrector aan het Haagse Terra College, door Murat D. Allerlei sentimenten, die blijkbaar onderhuids sluimerden, kwamen los en de tweedeling in de samenleving tussen Nederlanders en Nederlanders van allochtone achtergrond kwam pijnlijk bloot te liggen. Bij de moord op Theo van Gogh in november kwamen echter nog weer andere sentimenten boven. Want Theo van Gogh had toch ook in onze kringen niet zo'n beste naam. De discussie of vrijheid van meningsuiting ook betekent, dat je iemand in zijn geloof mag kwetsen, werd heftig gevoerd.

Al deze gebeurtenissen doen ons steeds meer de diepte van de woorden van de apostel Paulus beseffen uit Romeinen 8. De apostel schrijft daar over de schepping die in barensoed is.

Koninklijk huis

Voor ons koninklijk huis was 2004 een jaar van grote tegenstellingen. Naast huwelijken en geboortes in de Oranje-familie was er rouw. Op 20 maart overleed de onder ons geliefde vorstin, koningin Juliana. Haar leven was de laatste jaren buiten de openbaarheid, dit alles vanwege doorgaande mentale aftakeling. We herinneren haar als

een geliefd en een betrokken vorstin, voor wie de zorg voor het vaderland op de eerste plaats kwam. Op 1 december overleed haar echtgenoot, prins Bernhard. Qua persoon een heel ander mens. Onstuimig, charmant, helder en toch ook de grenzen opzoekend van wat, zeker in onze kringen, pijn doet, omdat Gods Woord andere normen stelt. Wat ook als pijn wordt megedragen door ons kerkelijk volksdeel, is het feit dat prins Bernhard vroeger helder en duidelijk sprak van wat het geloof voor hem inhield. Later is dat wat verwaterd tot een algemene religiositeit. Toch heeft ook Prins Bernhard in zijn leven veel gedaan dat respect verdient. Ook van hem kun je zeggen dat hij zijn leven wijdde aan de belangen van ons land. Terugkijkend op wat er in de familiekring van ons koninklijk huis gebeurde zijn onze gedachten bij Koningin Beatrix die in de tijdspanne van nog geen twee jaar haar man en beide ouders verloor en bij haar kinderen die hun vader en grootouders verloren en bij haar kleinkinderen die hun grootvader en overgrootouders verloren.

Het kerkelijk leven in die wereld

Fusie. Wat het kerkelijk leven in Nederland het meest heeft beziggehouden in 2004 is de verwezenlijking van de fusie tussen de Nederlands Hervormde Kerk, de Gereformeerde kerken in Nederland en de Lutherse Kerk. De Protestantse Kerk van Nederland werd een feit. Dat feit werd enerzijds geaccepteerd en gevierd. Anderzijds werd het echter in een aantal plaatsen een begin van veel persoonlijk verdriet. Gemeentes scheurden, mensen die jarenlang met elkaar Gods lof bezongen konden opeens niet meer in één kerkbank zitten. Burgerlijke processen werden gevoerd om kerkelijke bezittingen en naamgeving. Brede artikelen in de kerkelijke pers en in de kerkelijke opiniebladen moesten het gelijk onderstrepen hoe de één van de zuivere leer was afgeweken en de ander daarbij juist gebleven was. Vorig jaar stelde ik in het jaaroverzicht de vraag of deze fusie ons, als Christelijke Gereformeerde Kerken, niet, vanuit de *Acte van Afscheiding of wederkeer*, de plicht oplegde om terug te keren naar de Kerk der Vaders. Intussen is die vraag weer moeilijker geworden door het feit dat er naast de P.K.N. nu de Hersteld Hervormde Kerk is ontstaan. Is dit nu de kerk der vaders of is het de P.K.N.? Beiden claimen het recht van gelijk. Intussen is er, naast alle eenwording, opnieuw een kerk bijgekomen.

De kleine oecumene. Het elkaar zoeken van de Geref. Kerken Vrijgemaakt, de Ned. Geref. Kerken en onze kerken liep niet zoals gehoopt. We wisten van stroefheid, omdat er binnen de Chr. Geref. Kerken nog steeds aarzeling is omtrent de onderscheidenlijke prediking in de Geref. Kerk Vrijgemaakt en omdat de Ned. Geref. Kerken de weg hebben ingeslagen van de vrouw in het ambt. Van de zijde van de Geref. Kerk Vrijgemaakt is er nog steeds aarzeling of de pluriformiteit in de Chr. Geref. Kerken wel de toets van Schrift en belijdenis kan doorstaan. Onze Generale Synode besloot opnieuw een wat afwachtende houding aan te nemen, terwijl de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt een loyaler houding hebben naar onze kerken. Het besluit van de Landelijke vergadering (NGK), om ook het ambt van ouderling open te stellen voor de vrouw, met daarbij een duidelijk signaal dat dit in feite ook betekent dat het ambt van predikant open staat voor de vrouw, maar om praktische redenen voorlopig niet wordt uitgevoerd, werpt een grote blokkade op voor de verdere samenwerking met onze kerken. Hoe het verder moet met de hartelijke samenwerking in een aantal samenwerkingsgemeenten Chr. Geref. – Ned. Geref. is op dit moment een moeilijk te beantwoorden vraag.

Generale synode. Het jaar 2004 stond voor ons als Chr. Geref. Kerken in het teken van de Generale Synode. Als vaste locatie is een aantal jaren geleden Nunspeet gekozen. Daar is voldoende ruimte, het ligt centraal en een geweldige team van gemeenteleden rond de koster, geven de synodeleden het gevoel dat de technische kant van het vergaderen bij voorbaat wel goed zit. Nu kun je je afvragen of het deze

organisatie was die menigeen de uitspraak hebben ontlokt: 'het was een goede synode', of dat het toch de inhoudelijke kant was die deze uitspraak wettigen. Ikzelf houd het op het laatste. In de Wekker schreef ds. P.D.J. Buijs over de synode onder de titel 'Veluwse vergaderimpressies' (een variant op de 'Veluwe Vonken'?) zodat we een goed en inhoudelijk verslag daarvan hebben. Uiteraard past het niet in het Jaaroverzicht om een breed verslag te doen, vandaar dat ik enige high-lights noem.

Als eerste viel op dat de meeste besluiten op de Synode zonder hoofdelijke stemming genomen zijn. Dat was zeker ook te danken aan het presidium, maar ook aan het goed voorbereidende werk van de synodale commissies. Een woord van waardering hiervoor is op zijn plaats. Deze manier van vergaderen heeft dus vruchten afgeworpen.

Opvallende beslissingen zijn genomen, ik noem er hier een aantal.

Vanwege de onbekendheid van de Emeritikas en de hoge bedragen die dit deputaatschap nodig heeft is besloten beter te communiceren met de kerken, zodat iedereen ook weet waaraan we betalen en waarom dit deputaatschap zoveel geld nodig heeft. Besloten werd ook om de Nieuwe Bijbelvertaling niet nu al geheel vrij te geven voor gebruik in de kerken. Een deputaatschap werd benoemd die de vertaling inhoudelijk moet toetsen. Wel werd ruimte gegeven de vertaling in diensten met evangelisatorisch karakter te gebruiken.

Ons kerkelijk blad 'de Wekker' krijgt voor het eerst geen hoogleraar als hoofdredacteur. Dat benadrukt dat de Wekker losser staat van de TUA dan vroeger.

Grote waardering was er ter synode over het zendingswerk van onze kerken.

Een historisch besluit werd genomen t.a.v. art. 69 van de D.K.O. De tekst blijft zeggen dat in onze erediensten de psalmen gezongen zullen worden alsmede de berijmde schriftgedeelten door de Generale Synode vastgesteld. Maar in de kleine letters is de toevoeging gekomen dat er ook ruimte is voor het vrije lied. Die liederen moeten wel voldoen aan bepaalde criteria. Enkele criteria: ze moeten Gods heilshandelen vertolken, ze moeten met het geheel van Gods heilsopenbaring overeenstemmen en ze moeten confessioneel en liturgisch verantwoord zijn. De preses verwoorde dit historische besluit als volgt: voor de één gaat dit te ver, voor de ander niet ver genoeg.

Deputaten eredienst dienden de synode met voorstellen over nieuwe liturgische formulieren. De Generale synode stelde twee nieuwe doopformulieren vast en een nieuw huwelijksformulier en biedt deze de kerken aan om te beproeven.

De kerken hebben vanaf deze synode een deputaatschap minder. Deputaten ADMA (Algemeen Diakonale en Maatschappelijke Aangelegenheden) en deputaten HBB (Hulpverlening in Binnen- en Buitenland) fuseren tot het nieuwe deputaatschap met de naam: Diaconaat.

De bijdrage van de kerken aan de beide Jeugdwerkorganisaties zal flink worden verhoogd, daar de regering de subsidies afbouwt.

Deputaten Evangelisatie diende de synode met een helder rapport, genaamd 'Zendingsgemeenten'. In dit rapport doen deputaten de synode een handreiking over de positie van de Evangelist in Zendingsgemeenten, maar ook over de bijzondere positie van deze gemeenten binnen onze kerken. De synode nam het rapport in zijn geheel over.

De preses typeerde de synode in zijn slottoespraak als een voortvarende synode. Maar ook als een synode waar naar elkaar werd geluisterd. Met deze typering zien de kerken in dankbaarheid terug op de Generale Synode van 2004.

Plaatselijke kerken

Bij al het bredere vergaderwerk in onze kerken moeten we niet vergeten dat het eigenlijke werk van de kerk plaatsvindt op de basis: onze plaatselijke gemeenten. Ook daarvan zijn er enkele zeer memorabele feiten te noemen en we willen dat doen tot eer van de Koning van de Kerk.

Tendens. Dankbaar ben ik voor de algemene tendens (die ik meen te mogen vaststellen) dat zich heel voorzichtig een omslag in onze kerken begint af te tekenen die te maken heeft met de positie van de kerk in de wereld. De eerste christelijke kerk had dat besef heel sterk, ze was een getuigende kerk naar buiten en gaf -naar Petrus woorden- getuigenis van de hoop die in haar was. Ik zeg niet iets schokkends wanneer ik constateer dat wij als Christelijke Gereformeerde Kerken in de 19^e en 20^e eeuw een kerk zijn geweest die sterk naar binnen was gericht. We constateerden wel bedroefd dat het ledenaantal van onze kerken jaar na jaar afnam, maar we hadden daar geen adequaat bijbels antwoord op. Zo moest in de grote steden kerk na kerk de deur sluiten. We stelden dat met pijn vast. Dankbaar zijn we derhalve voor de omslag, die niet alleen in de grote steden is waar te nemen. Die omslag bestaat uit initiatieven, om juist in grote steden de kerken niet te sluiten, maar om vanuit oude gevestigde gemeenten te komen tot herplanting van Christus' kerk in de grote stad. Zendingsgemeenten, zoals ze in het rapport van Deputaten Evangelisatie genoemd worden. Deze zendingsgemeenten vinden we terug in Rotterdam, in de wijk Charlois, in Haarlem, waar in de wijk Schalkwijk een missionair werker is benoemd. In Zaandam waar, met de herplant van de vrijwel leeggelopen gemeente, een nieuwe zendingsgemeente is ontstaan. Ds. P.J. den Hertog is daar beroepen. In Hoofddorp, waar in de wijk Floriande drs. J.G. Brienen is benoemd voor specifiek zendingswerk. In Amsterdam waar hoopvolle tekenen zijn van revitalisatie van de oude wegwijzende gemeente o.l.v. dr. S. Wierda. In Amsterdam-Noord waar christenen uit diverse reformatorische kerken bijeen komen om te zien of in de Kruiskerk een nieuwe start gemaakt kan worden. In Utrecht-Leidsche Rijn waar er een samenwerking is van drie gemeenten om te komen tot gemeentestichting. In Amersfoort-Vathorst, waar een zelfde plan van start is gegaan. Meer en meer gaan we beseffen dat wij als bijbelgetrouwe kerk in deze tijd wel degelijk een helder antwoord hebben op de levensvragen van mensen. Het rapport van Deputaten Evangelisatie, dat ik hiervoor aanhaalde en dat als titel had 'Zendingsgemeente' onderstreept dat. Ons gebed is dat de Heere onze kerken wil gebruiken om de hedendaagse mens te bereiken met de boodschap van Gods verlossend heilshandelen in en door Christus' kruisverdienste.

Jubilea

In 2004 keken verschillende gemeentes dankbaar terug. Zo herdacht de gemeente van Hoogeveen dat ze 100 jaar geleden werd geïnstituëerd. Diezelfde mijlpaal bereikte ook de gemeente van Leiden. Dit bijzondere voorrecht van een eeuw Chr. Geref. Kerk viel ook Amsterdam-Noord ten deel. Bij de laatste viel dat ook samen met het besluit om, samen met de gemeente van Amsterdam-Nieuw-West, te komen tot herplanting van de gemeente in dit noordelijk deel van Amsterdam.

Verder is dankbaar te noemen dat de gemeente van Mijdrecht 50 jaar geleden overkwam naar de Chr. Geref. Kerken en dat de gemeente van Enschede-West en ook die van Stadskanaal mochten gedenken dat ze 50 jaar geleden werden geïnstituëerd.

Kostersafscheid

Niet goed wetend waar ik het nu moet vermelden, omdat ze allebei zo onlosmakelijk met onze kerken verbonden zijn, meld ik hier het afscheid van twee landelijk zeer bekende kosters(echt)paren). Wie aan de gemeen-

*Het kostersechtpaar
Van de Velde*

te van Huizen denkt, denkt aan br. L. Kos. Op 14 januari was hij 50 jaar actief als koster in de gemeente (en op de achtergrond ook zijn vrouw!). Dit jubileum was tevens zijn afscheid. Deze zomer nam de familie Van de Velde na jarenlange trouwe dienst afscheid als kostersechtpaar van de Chr. Geref. Kerk van Amersfoort. Ook bij hen gold: wie Amersfoort zegt, zegt: fam. Van de Velde. Door de centrale ligging van Amersfoort, waren er veel landelijke vergaderingen in het kerkgebouw. Er is waarschijnlijk geen deputaatschap in onze kerken dat in al die jaren niet is voorzien van een kop koffie door dit trouwe kostersechtpaar. Beide kostersechtparen is een gezond en welverdiende rust gegund.

Samenwerking

Op zondagmorgen 2 mei werd de laatste dienst gehouden in het gebouw van de Chr. Geref. Kerk van IJmuiden. Vanaf de middagdienst op die dag worden alle diensten gecombineerd gehouden in de Petrakerk van de Geref. Kerk Vrijgemaakt, samen met de gemeente van de Geref. Kerk Vrijgemaakt. De beide gemeentes zullen wel zelfstandig blijven met elk een eigen kerkenraad en een eigen predikant.

Doorstart

Dankbaar liet de raad van de kerk van Zeewolde weten dat, na een zeer moeilijke periode, het werk in de gemeente kon doorstarten onder leiding van een eigen kerkenraad. Voorlopig voorzitter van de kerkenraad is onze algemene nestor ds. J.H. Velema.

Uitzendingen

In januari werd het gezin De Jong vanuit Vlissingen uitgezonden voor het werk van de M.M.S. Aviation. Als piloot zal br. De Jong zendingswerkers gaan vervoeren. Eveneens werd in januari een officiële status toegekend aan het werk dat de fam. Noppe al enkele jaren doet voor de Stichting Agapè in Doorn. Dit alles gebeurde in een dienst van de kerk van Veenendaal-Bethel. In april werd zr. Hetty Bloem door de kerk van Leeuwarden uitgezonden om kinderwerk te doen in Kriel, Zuid-Afrika. Daarnaast zal ze zich daar inzetten voor plaatselijk evangelisatiewerk. In de zomermaanden heeft de kerk van Dordrecht-Zuid de familie Teeuw uitgezonden naar het Midden-Oosten, waar ze onder kansarme kinderen zijn gaan werken. In diezelfde dienst werd ook zr. Paula Verhage uitgezonden. Zij gaat werken als bijzondere zendingswerker in Edinburgh.

Een honderdjarige JV

Jeugdvereniging 'Jonathan' van de gemeente Harderwijk heeft een eerbiedwaardige leeftijd bereikt. Op 13 november werd ze 100 jaar. Er werd een grootschalige reünie gehouden voor leden en oud-leden en er was een veelzijdig programma samengesteld. Overigens blijft de Jeugdvereniging van harte jong.

Rond onze orgels

Voor zover mij bekend uit de Wekker is alleen de gemeente van Hattem een nieuw orgel rijker geworden. Het is het orgel dat afkomstig is uit het kerkgebouw van de voormalige gemeente van 's-Gravenhage-Centrum. Mooi dat het orgel op deze wijze in een andere Chr. Geref. Kerk een plaats krijgt.

Vermeldenswaardig is, dat br. N.L. v.d. Berg uit de gemeente van Veenendaal-Phiël op 7 juni jl. 50 jaar organist was. Dankbaar is dat in de gemeente herdacht. Een nog langer 'dienstverband' was dat van br. J. den Hertog uit Mijdrecht. Hij was 60 jaar organist in de gemeente en speelt nog altijd met de liefde van zijn hart. Eveneens 50 jaar organist was br. J.A. Meijer uit Kapelle, hij begeleidde al die jaren de gemeente van

Biezeling. Br. Arnold Zuur uit Dokkum begeleidde 40 jaar de gemeente op het orgel, ook br. C. van Dam uit Rozenburg deed dat met veel genoegen 40 jaar lang. Dezelfde mijlpaal bereikte br. A.I. Steensma uit Harderwijk en ook br. W. Kok uit de gemeente van Veendaal-Priël.

Nieuwbouw

Op 16 oktober sloegen jongeren van de kerk van Noordeloos de eerste paal voor een nieuw kerkgebouw. Het slaan van de eerste paal geschiedde met een oud-Hollandse heistelling. D.w.z. dat het heiblok met de hand omhoog getrokken moest worden.

Voor de uitbouw van het kerkgebouw van de kerk van Doetinchem werd in november de eerste spade in de grond gestoken. Bedoeling is de verenigingslokaliteiten en de intree grondig te vernieuwen.

Brandstichting

Niet alleen bij de rellen na de dood van Theo van Gogh waren de kerken doelwit van brandstichting. Koster van Atten van 'de Zuiderpoort', de kerk van Almere, vertelde dat in zes maanden tijd 21 keer de ramen zijn ingegooid, dat er vier keer geprobeerd is brand te stichten en dat de bedreigingen niet van de lucht zijn. 'We willen graag een open kerk zijn, maar we voelen ons meer een bunker', was zijn verzuchting. Half oktober heeft een brand alle bijzalen van de kerk van Purmerend in de as gelegd. De schade is groot, ook voor ds. P.J. van Dam. Zijn studeerkamer is volledig uitgebrand, alle boeken, preken en archief zijn verloren gegaan. Hoogstwaarschijnlijk is de brand aangestoken. Tot na het herstel van de kerk zijn de diensten in de Tabor-kerk.

Gemeenteleden

Promovendi

Onze kerken werden een aantal doctors rijker.

Zr. C.L. Huisman-Zilvertant promoveerde in december 2003 aan de T.U. van Delft tot doctor in de scheikunde. Op 9 september promoveerde br. L. van Dam aan de Universiteit van Maastricht tot doctor in de gezondheidswetenschappen en aan de Vrije Universiteit promoveerde in december br. M. Stolk op een kerkhistorisch onderwerp.

Lintjesregen

De volgende zusters en broeders in onze kerken viel een Koninklijke Onderscheiding ten deel: zr. G.C.J. Visser-Berrevoets en br. C. van Dam uit Rozenburg, br. G. Sijl uit Zeewolde, br. J.A. Meijer uit Kapelle, br. J. van Vliet uit Leeuwarden, br. A.I. Steensma uit Harderwijk, br. J.W. Overeem uit Rhenen, br. E. Heinen en br. J. Koelewijn uit Bunschoten-Spakenburg, br. A.G. Grootendorst en br. H. van 't Spijker uit Boskoop, br. W. Kok uit Veendaal, zr. T. Langbroek-van Heteren uit Rotterdam en zr. J.C. Elzerman-van de Wetering uit Nunspeet, br. J. Ouwehand uit Veendaal en br. H. Lokhorst uit Putten.

Predikanten

Beroepingswerk

In 2004 wisselden 14 predikanten van standplaats. Dat is ongeveer het gemiddelde van de laatste 24 jaar. Ik ontleen dat aan een onderzoek dat ds. D. Quant verrichtte voor de Wekker. Vorig jaar sprak ik mijn bezorgdheid uit over de te kleine kring predikanten waaruit de gemeenten doorgaans beroepen. Het onderzoek van ds. Quant

bevestigt dat. Hij signaleert bovendien dat er een kwalificatiefactor is bijgekomen binnen onze kerken. Waren het voorheen de uiterlijke kenmerken van behoudend, traditioneel of vooruitstrevend, die kerkenraden hanteerden om een predikant te selecteren voor het beroepingswerk, nu is er een vierde groep bijgekomen: gemeenten die op een specialistische manier actief zijn met gemeentelopbouw. Volgens ds. Quant kan dit negatieve gevolgen hebben voor de goede doorstroom van predikanten in ons kerkverband. Hij constateert ook dat veel kerkenraden predikanten beoordelen op de preekpresentatie, terwijl er voorbij wordt gegaan aan andere, bijvoorbeeld pastorale, gaven. Woorden die mij uit het hart gegrepen zijn en waarbij ik hoop en bid dat dit zal veranderen binnen onze kerken.

Een andere opvallende zaak was, dat in 2004 geen enkele kandidaat is bevestigd als predikant, hoewel er toch nog één beroepbaar is! Een onderstreping van de genoemde tendens? Terugkijkend in 2004 zagen we de volgende gaande en komende predikanten. Ds. R. Kok ging van Sliedrecht (Eben Haëzer) naar Urk (Maranatha), ds. P.W. Hulshof verhuisde van Dronten naar Leeuwarden, ds. A. van Ek vertrok van Zaamslag om naar Spijkenisse te gaan, ds. G. Bouw van Doornspijk nam het beroep aan van Alphen aan den Rijn en ging daarheen, ds. G. Vos vertrok uit de gemeente van Assen om het zendingswerk van ds. J. van 't Spijker in Mozambique over te nemen, dr. J.W. van Pelt verwisselde Zwijndrecht voor Oud-Beijerland, ds. P.J. van Dam werd ontheven van zijn taak in Amsterdam-Noord en ging parttime werken voor Justitie, ds. A. den Boer nam het beroep aan van Tholen-Oud Vossemeer, ds. M. Groen ging van Apeldoorn-Oost naar Emmen, ds. P.J. den Hertog verruilde Groningen voor Zaandam, ds. W. Kok ging van 's-Gravenzande naar Soest en is daar predikant en verricht hulpdiensten in Bunschoten, ds. H. v.d. Heuvel verhuisde van Meppel naar Dordrecht-Zuid, ds. H.K. Sok van Putten nam het beroep aan van Drogeham en ging er heen, drs. J.G. Brienens verwisselde Sassenheim voor Hoofddorp.

Pijn

Het is altijd weer een pijnlijke zaak als het predikantencorps van onze kerken door andere oorzaken dan emeritering kleiner wordt. Zo moest de classis Apeldoorn besluiten om ds. B. Oosterbroek af te zetten. Om persoonlijke redenen besloot ds. G.M. Bijkerk van Beverwijk-Westzaan, zijn ambt neer te leggen, na een hele goede periode te hebben gediend in die gemeenten.

Promotie

Woensdag 8 september was een heugelijke dag voor de fam. Buijs. In de met veel belangstellenden gevulde Senaatskamer van de Rijksuniversiteit van Leiden verdedigde ds. C.W. Buijs (zendingswerker in Zuid-Afrika en Indonesië) zijn proefschrift 'Power of Blessing from the wilderness and from heaven'. (Zegenkrachten vanuit de wildernis en vanuit de hemel) en ontving hiermee de doctorsbul en titel. Het is een proefschrift dat van de eerste tot de laatste bladzijde getuigt van grote liefde voor de Toraja. Ongetwijfeld zal deze promotie veel nut hebben voor de Toraja Mamasa kerk en voor de zending.

Na een zeer intensieve studie, promoveerde op 25 oktober drs. A. Baars, hoofddocent aan onze Theologische Universiteit, tot doctor in de Godgeleerdheid. Zijn dissertatie was getiteld 'Om Gods verhevenheid en nabijheid'. Het handelt over 'de Drie-eenheid bij Calvijn'. Naast het vakkenpakket dat hij te doceren had aan de T.U., vroeg deze studie een grote precisie en volharding. Alom wordt van dit proefschrift gezegd dat niemand, die Calvijn bestudeert, nu meer om dit proefschrift heen kan. Voor onze broeder betekent dit ook dat, zoals de synode van 1995 besloot, zijn hoofddocentschap automatisch omgezet wordt in een hoogleraarschap.

Bevorderd tot hoger heerlijkheid

In het Jaarboek 2004 schreef ik over een bijzonder jubileum. Professor van Genderen stond 55 jaar in het ambt. Januari 2004 was de datum dat hij 50 jaar hoogleraar was. Niemand van ons kon bevroeden dat 2004 ook het jaar zou zijn dat we afscheid moesten nemen van deze zeer beminnelijke en zeer geleerde broeder in Christus. Hoewel er verderop in ons Jaarboek een 'in memoriam' over hem zal verschijnen, wil ik ook hier met nadruk stellen dat professor van Genderen van onschatbare waarde is geweest voor onze Theologische Universiteit en zo ook voor onze kerken. Een hele generatie predikanten heeft, menselijkerwijs gezien, aan hem de gereformeerde theologische inzichten te danken in de Heilige Schrift. In de terugblik in de Wekker op het leven en werken van prof. van Genderen, schrijft prof. Maris daar onder andere over: ze (die predikanten) hebben hem leren kennen in zijn wetenschappelijke precisie, maar niet minder in zijn benadrukken van de onopgeefbare schatten van Gods Verbond. Het onderwerp van zijn afscheidscollege in 1993 was: 'de nieuwe hemel en de nieuwe aarde'. Hierin liet hij zien welk een toekomst Gods kinderen wacht. In die werkelijkheid mag hij nu al delen.

Het jaar 2004 betekende ook voor ds. P.N. Ribbers bevordering tot hoger heerlijkheid. Voor deze zo trouwe herder met een hoge ambtsopvatting, waren de laatste levensjaren zwaar. De Heere God heeft hem afgelost, nu mag hij aanschouwen wat hij in al die jaren heeft mogen verkondigen als troost aan hen die de Heere verwachten. Verderop vindt u een in memoriam over zijn leven en werken in Gods Koninkrijk.

Afgelopen jaar ontsliep eveneens zr. B. Velema-Benschop, echtgenote van prof. dr. W.H. Velema, hetgeen voor onze broeder, na zijn intensieve zorg voor haar, een zeer lege plaats in zijn leven geeft, maar ook een rijker uitzicht op het eeuwige leven. Eveneens ontsliep, op de zeer gezegende leeftijd van 97 jaar zr. A. Heerma-Wieske, weduwe van wijlen ds. W. Heerma.

Cursus Burnout voor predikanten

Ik sluit dit stukje over ons predikantencorps af met de vermelding van een bijzondere bijeenkomst in Bunschoten, namelijk een cursusdag Burnout voor predikanten. Deze dag was georganiseerd door de 'Stichting ter behartiging van sociale belangen van Christelijke Gereformeerde predikanten e.a. in Nederland'. De inhoud van de dag werd verzorgd door de stichting Eleos in Amersfoort. Op deze dag kwam naar voren

dat juist in 'het beroep' dat de predikant heeft, het gevaar van een burnout sterk aanwezig is. Een burnout ontstaat immers daar waar mensen zich sterk verantwoordelijk voelen voor de taak die op hun schouders ligt. Geadviseerd werd dat kerkenraden een begeleidingscommissie van wijze mensen uit de gemeente instelt om samen met de predikant zijn functioneren positief door te spreken.

Cursus Burnout voor predikanten

Statistieken

Het eerste, waar we naar kijken bij de statistieken, is de eindstand; er staat ook dit jaar een minteken voor. Toch zijn er geen zinnige opmerkingen over te maken, omdat de aansluitverschillen (het tekort in verwerkte mutaties) te groot is. Wanneer in elke plaatselijke kerk alle mutaties foutloos bijgehouden werden, dan zouden de statistieken een veel reëler beeld geven.

Wie op de pagina van de mutatieoverzichten kijkt, ziet, dat het verlies aan doopleden 'slechts' 39 is, maar door de aansluitverschillen 79 wordt; bij de belijdende leden is het nog erger: het mutatieoverzicht laat een winst zien van 116 leden, maar door de aansluitverschillen wordt het een verlies van 32.

Konden we vorig jaar nog schrijven, dat er in vier classes groei zit; dit jaar zijn het er maar drie: Groningen, Zwolle en Middelburg; zwarte cijfers dus voor de Particuliere Synodes van het Noorden en het Zuiden; rode cijfers voor het Oosten en het Westen; de classis Zwolle met haar meer dan 11.000 leden groeit met meer dan 2%. Het grootste verlies lijdt de classis Haarlem met meer dan 4%.

Wat het grensverkeer met andere kerken betreft is er in 2004 een positief saldo: 149 meer doopleden kwamen over dan vertrokken; bij de belijdende leden is dat cijfer 127. Zowel wat doopleden als belijdende leden betreft is het saldo positief als het gaat over het grensverkeer met de Nederlandse Hervormde Kerk, de Gereformeerde Kerken (zowel synodaal als vrijgemaakt), de verschillende kerkgroepen van Gereformeerde Gemeenten en Oud-gereformeerde Gemeenten en de Vergadering van Gelovigen. Negatief is het saldo, als het gaat over de verschillende soorten Baptistengemeenten en Evangelische gemeenten. Vergeleken met vorige jaren is dat een zekere tendens. Het saldo van het grensverkeer met de Protestantse Kerk Nederland is negatief, zeker wat de doopleden betreft. Ook de Nederlands Gereformeerde Kerken boeken winst in het grensverkeer. En de jongste kerkengroep in Nederland, de Hersteld Hervormde Kerk ontvangt tweemaal zoveel leden als zij aan ons afstaat.

Waar komt dan het verlies vandaan?

Kijk eens naar de cijfers in de rubrieken 'Naar geen kerk' en 'Uitgeschreven/afgevoerd'. Opgeteld laten deze rubrieken de volgende getallen zien: 416 doopleden en 277 belijdende leden. Dat is, net als ik vorig jaar moest schrijven, een (naar onze begrippen) flinke gemeente van 693 leden.

Het kan niet anders, dan dat we zulke opmerkingen maken en lezen met verschrikkelijk veel verdriet. Stel je voor, dat volgend jaar een complete gemeente als Broek op Langedijk niet meer in het Jaarboek zou staan en dat we van die gemeente dan zouden moeten zeggen: die is de wereld ingegaan... Allemaal afgehaakt, niet geantwoord op de Doop, gebroken met de eenmaal afgelegde belijdenisbelofte; doopleden en belijdende leden: weg!

Heeft het te maken met wat de apostel schrijft in 2 Thessalonicenzen 2,3c 'want eerst moet de afval komen'? Dan is het verdwijnen van 693 leden een teken van de tijd en moeten onze oren gespist zijn op de voetstappen van Hem die in aantocht is!

Met dankbaarheid vermelden we, dat er ook leden van 'buiten' bij komen: 23 doopleden en 49 belijdende leden. Maar de verhoudingen liggen zo scheef: 1% weg en 0,1% erbij.

Het aantal kerken verminderde met één omdat Amsterdam-Noord wijkgemeente werd van Amsterdam-Nieuw-West; het aantal dienstdoende predikanten slonk met twee broeders, die de dienst verlieten. Geen kandidaat werd bevestigd, maar ook geen van de oudere broeders ging met emeritaat.

Deputatenwerk

Het was een druk jaar voor de deputaatschappen. Het was immers Generale-Synodejaar. (in het vervolg van dit gedeelte kort ik af: GS) Dat betekent voor deputaatschappen die door de GS zijn benoemd het afleggen van de verantwoording over de hen opgedragen taak door de vorige GS. Nu zijn er ook deputaatschappen, waarvan een aantal leden door de Particuliere Synodes benoemd is. Voor hen betekende dat een dubbele verantwoording, in het voorjaar 2004 verantwoording naar de PS, in het najaar 2004 verantwoording naar de GS.

Vandaar dat we kunnen putten uit een uitvoerige verslaglegging. Toch zal dit overzicht beknopt zijn, daar al deze stukken in de Acta van de GS te lezen zijn.

Het eerste deputaatschap dat voor het voetlicht komt is **het Curatorium**, zoals dat afgekort wordt genoemd. Ds. J. Van Amstel was president-curator voor het seizoen 2003-2004, ds. J.P. Boiten seizoen 2004-2005. Gemeld kon worden dat de hoogleraren hun werk in gezondheid konden verrichten; met regelmaat is hun werkdruk voorwerp van zorg bij het curatorium. Ook de GS gaf blijk van haar zorg in dit opzicht voor het college van hoogleraren, getuige de terughoudendheid die zij heeft betracht bij haar benoemingen voor algemeen-kerkelijke taken. Ook het curatorium meldt het gemis van prof.dr. J. van Genderen. In een academische herdenking van prof. Van Genderen is zijn grote bijdrage aan het wetenschappelijk werk in Apeldoorn herdacht. Dankbaar meldt het Curatorium, dat het hooglerarencorps weer 'op peil' is door de promotie van drs. A. Baars. In de kring van het onderwijs-ondersteunend personeel was sprake van twee jubilea: intern is aandacht gegeven aan het 12¹/₂-jarig jubileum van de conciërge, de heer M. Rozema, terwijl het 25-jarig jubileum van de universiteitssecretaresse, mevr. W.M. van der Zande-de Roo aanleiding was om haar grote betekenis voor onze Universiteit te onderstrepen. Op 1 augustus nam drs. J. Otte, beleidsmedewerker onderwijs, ontslag wegens een benoeming bij zijn vorige werkgever.

De GS hechtte haar goedkeuring aan het voorstel van het curatorium om prof.dr. J.W. Maris, die in 2006 de 65-jarige leeftijd hoopt te bereiken, te verzoeken nog aan te blijven als hoogleraar tot de synode 2007. Het curatorium is dankbaar dat prof. Maris bereid was nog enige tijd op deze wijze de kerken te dienen. Op maandag 13 september 2004 droeg prof.dr. G.C. den Hertog het rectoraat over aan prof.dr. H.G.L. Peels. Hij deed dat tijdens een academische samenkomst in de aula van de Universiteit en sprak daarbij een rede uit die de titel droeg: 'Vergeving als storing en startpunt van de ethiek'. Tijdens de juni-vergadering vonden er admiesie-examens plaats. Via deze weg werden drie studenten toegelaten, te weten de brs. D. Bos te Urk, J.W. Moolhuizen te Kampen en N. Vennik te Apeldoorn. Het DII-examen werd afgelegd door de admisiaal-student br. A. Huijgen en br. A. Verluis legde het afsluitende doctoraal-examen af. Preekconsent werd aangevraagd en verleend, na gehouden D1-examen, door de studenten R. Jansen, R.G. den Hertog, A.G.M. Weststrate en M.B. Visser.

Op 25 juni promoveerde de heer J. Kailus bij prof.dr. H.J. Selderhuis tot doctor in de theologie. Hij verdedigde daartoe zijn proefschrift, dat als titel droeg: *Gesetz und Evangelium in Martin Luthers Grosse Galaterkommentar*.

Integratiecolleges werden gehouden in november 2004 onder de noemer 'Kerk in de stad'. Hoogleraren, hoofddocent, alsmede wetenschappelijke medewerkers gaven hier, ieder vanuit het eigen vakgebied, een bijdrage aan.

Er vond een bijzondere bijeenkomst plaats op 25 en 26 november 2004. Het college van hoogleraren had het initiatief genomen om samen met de Theologische faculteit van de Vrije Universiteit te Amsterdam een symposium te organiseren met als titel: 'Over leesgedrag en leerzegag'. Dit opmerkelijke initiatief was geboren uit een contact

met sommige hoogleraren, verbonden aan de VU, die zich aangesproken weten door de wijze waarop in Apeldoorn theologie wordt beoefend. Het leverde een aantal goede lezingen op. Bij de inhoudelijke discussie positioneerde 'Apeldoorn' zich duidelijk. Het symposium trok grote belangstelling.

Naast deze officiële bijeenkomsten mag ook met dankbaarheid melding gemaakt worden van de Dies Natalis van het illustere studentencorps PFSAR. Voor de 100^e keer werd deze dag gevierd. Het was aanleiding tot een symposium, getiteld: 'Schriftgebruik in de ethiek'. Als bijzonder gastspreker was uitgenodigd prof.dr. O. O'Donovan, hoogleraar ethiek aan de universiteit van Oxford. Prof.dr. H.W. de Krijff hield een co-referaat; op beide referaten werd gereageerd door dr. S. Paas en drs. A.L.Th. de Bruijne.

In het kader van de samenwerking met de Theologische Universiteit van de Geref. Kerken Vrijgemaakt was er op 17 mei een ontmoeting van de gezamenlijke curatoria en colleges van hoogleraren/docenten. Er was gekozen voor het onderwerp 'begeleiding van studenten in spiritueel opzicht'. Ds. D. Quant en prof. dr. C.J. de Ruijter informeerden over de wijze waarop beide instellingen de begeleiding van de studenten verzorgen. Drs. A. Baars en drs. A.L. Th. De Bruijne vertelden over de wijze waarop het vak spiritualistiek aan beide universiteiten gegeven wordt.

In 2003 begon een nascholingscursus, toen op het gebied van het kerkrecht en exegetische O.T. In 2004 waren de volgende onderwerpen aan de orde: kerkrecht II (o.l.v. prof. dr. M. te Velde) en 'Vergeving en ethiek' (o.l.v. prof. dr. G.C. den Hertog). De cursussen voorzien in een grote behoefte, ook onder predikanten.

In de reeks 'Apeldoornse studies' verscheen één deeltje: nr. 46; dr. G.C. den Hertog, Traditie en vernieuwing. Het bevatte een lezing, gehouden tijdens een studiedag in Apeldoorn over de betekenis van de gereformeerde belijdenis in onze tijd, en een lezing n.a.v. Efeziërs 4:23.

De Schooldag-2004 kreeg als thema: 'Leve de kerk!' In de morgenbijeenkomst werd dit thema uitgewerkt door ds. J. Westerink; in de middagbijeenkomst werd erop voortgeborduurd door drs. G. van Roekel ('Leve de kerk – in de plaatselijke gemeente') en dr. S.J. Wierda ('Leve de kerk – in de grote stad'); daarna was er voor beide groepen een forumbespreking. De bijeenkomst was in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente. Meteen al in de morgensamenkomst bleek dat dit een goede keuze was geweest. In de Grote Kerk zaten we er de laatste jaren wat verloren bij; nu konden we zingen, bidden en luisteren in een volle kerk; dat kwam de sfeer van samenbinding echt ten goede. Het aantal belangstellenden uit de kerken was, naar de indruk van het curatorium, zeker zo groot als vorig jaar.

De resultaten van de jaarlijkse actie van het vrouwencomité werden ook weer zichtbaar. Mevr. L. Molenaar-Verwey overhandigde aan de bibliothecaris, prof. dr. J.W. Maris, twee cheques, één ter waarde van € 45.000 en één ter waarde van € 27.500, de eerste direct voor aanschaf van boeken te bestemmen en de tweede voor andere doeleinden, met de bibliotheek samenhangend. De bibliothecaris nam ze met grote dankbaarheid in ontvangst en memoreerde de toenemende krapte in de bibliotheek. Van het huisvestingsfront kunnen verheugende berichten gemeld worden. Nadat vele jaren geweest is op de noodzaak van uitbreiding kon in oktober het pand, belendend aan het gebouw aan het Wilhelminapark worden aangekocht, en wel het voormalige kerkgebouw van het Apostolisch Genootschap te Apeldoorn. Met deze aankoop kan een aantal knelpunten op het gebied van de huisvesting opgelost worden. Tevens is voldaan aan de dringende wens van de generale synode dat bij voorkeur gezocht zou moeten worden naar een locatie dicht bij het bestaande gebouw. Gezien de beperkte mogelijkheden is in de gang van zaken in het bijzonder de zegen van de Heere ervaren. Het nu aangekochte gebouw verkeert in goede staat van onderhoud.

De invoering van de Bachelor-Master-structuur wordt, zoals aan alle universiteiten, gaandeweg doorgevoerd, nu tot en met het derde studiejaar.

De generale synode besloot het curatorium en deputaten-financieel onderzoek te laten plegen naar een gewenste samenvoeging van beide deputaatschappen en daarover te rapporteren aan de synode 2007. Beide deputaatschappen hebben deze opdracht aangegrepen om de hele organisatie door te laten lichten. Daarvoor zijn twee broeders met kwaliteiten op dit gebied aangetrokken om advies uit te brengen, te weten br. J. van de Berg te Veenendaal en br. H.M. Oevermans te Bennekom. De resultaten van hun adviezen worden de komende tijd verwacht en zullen daarna inhoudelijk verwerkt worden.

Deputaten Kerk en Israël

Het secretariaat van dit deputaatschap is overgaan van ds. M.W. Vrijhof naar ds. J.G. Schenau.

Verder meldt het deputaatschap dat de normale bezinning en activiteiten goede voortgang hebben gevonden. Wel kan gezegd worden, dat de samenwerking binnen het CIS (Centrum voor Israëlstudies) ons deputaatschap, samen met Gereformeerde Zendingbond en Christelijke Hogeschool Ede, steeds vaster vorm aanneemt. Uiteraard heeft het deputaatschap bijzondere betrokkenheid bij drs. C.J. Rodenburg, die mede door ons deputaatschap is uitgezonden naar Jeruzalem. Ook lijkt een wat meer structureel overleg tussen verschillende Israëlorganen in de Gereformeerde Gezindte van de grond te komen.

Deputaten Buitenlandse zending

Ook in 2004 hebben een diversiteit van zaken de aandacht van deputaten gevraagd. Als het gaat om de zendingsterreinen is het volgende te melden:

Indonesië. In januari werd door de algemeen secretaris een werkbezoek aan dit gebied gebracht. Daarin werden nieuwe afspraken met de Gerejja Toraja Mamasa gemaakt voor projecten die deputaten in de komende periode willen ondersteunen omdat de subsidie die in 1984 voor 20 jaar was afgesproken nu ten einde loopt. Ter gelegenheid van de Generale Synode bezochten de predikanten Bossong en Pangloli gedurende twee weken Nederland. Naast een gesprek met Commissie 2 en een toespraak op de Generale Synode, gingen zij ook in enkele kerkdiensten voor. Ook woonden ze een vergadering bij van de commissie die het zendingsgebied Indonesië behartigt. Een paar keer werden we in 2004 opgeschrikt door berichten over onlusten in het Mamasagebied, veroorzaakt door een nieuwe regionale indeling van dit deel van Sulawesi. Het lijkt erop dat door een nieuwe maatregel een einde aan deze onrust is gekomen.

Venda. Ook aan de kerken in de Northern Province van Zuid-Afrika, behorend tot de Synode Soutpansberg van die Gereformeerde Kerk van Suid-Afrika (GKSA), werd een werkbezoek gebracht. Met belangstelling werd kennisgenomen van kerkstichting in de provincie Gauteng, met name in steden als Johannesburg en Pretoria. Ter gelegenheid van de Generale Synode bezochten de predikanten Mundalamo en Nefefe gedurende twee weken Nederland. Naast een gesprek met Commissie 2 en een toespraak op de Generale Synode, gingen zij ook in enkele kerkdiensten voor. Ook hadden ze een gesprek met de deputatencommissie die het zendingswerk in dit gebied behartigt.

KwaNdebele. In 2004 kwam er een einde aan de personele inzet die we, gedurende een groot aantal jaren, gegeven hebben aan de Gereformeerde Kerk van KwaNdebele (GKK). De laatste gemeenteopbouwpredikant, drs. W. van 't Spijker, bereidde, samen met de commissie die zich inzet voor het werk in KwaNdebele, een overeenkomst voor, die tijdens een werkbezoek in oktober door de brs. ds. G. Drayer

Bijbelklas Mukhanyo Bijbel School

Werkbezoek Botswana

Zingen aan de Fateb

Kerkdienst Mozambique

en ds. A. Hilbers uitvoerig met de kerkenraad werd besproken. In een feestelijke dienst op zondag 28 november in de Community Hall in Vezebuhle werd deze overeenkomst door de brs. ds. Moukangwe (voorzitter) en Mahlangu (scriba) namens de kerkenraad en door de brs. C. Groeneveld (vice-voorzitter) en ds. H. Last (algemeen secretaris) namens deputaten ondertekend. Een historisch moment in de geschiedenis van het zendingswerk in KwaNdebele. Inmiddels heeft de kerk van Hilversum-Centrum een beroep op drs. Van 't Spijker uitgebracht.

Botswana. In 2004 (mei-juni) was de fam. ds. J.C. Wessels voor een verlofperiode in Nederland. Het gaf hun volop de gelegenheid over hun werk te vertellen in kerkdiensten en tijdens zendingsbijeenkomsten. Ook kwamen br. en zr. H. Visser naar Nederland (augustus-half oktober), gedeeltelijk voor studie en gedeeltelijk voor verlof. In overleg met deputaten is br. Visser begonnen met een promotiestudie waarvoor ook onderzoek in Nederland noodzakelijk is. Ook zij hebben op vele manieren over hun bijbelvertaalwerk kunnen vertellen.

Mozambique. In de vacature die is ontstaan door het terugtreden van drs. J. van 't Spijker werd ds. G. Vos uit Assen benoemd. Vanaf juli 2004 is hij met zijn echtgenote begonnen met de voorbereidingen op hun nieuwe taak. In mei 2005 hoopt ds. Vos met zijn gezin naar Mozambique te vertrekken. Op 11 november repatrieerden drs. en mw. Van 't Spijker met hun kinderen. De zendingstermijn van drs. Van 't Spijker eindigt op 1 januari 2005. Deputaten zijn dankbaar voor het vele werk dat hij in deze pioniersfase met het team werkers in Mozambique heeft verricht. Eind november 2004 kwam de familie Blijleven voor een verlof naar Nederland. Naast een korte vakantie zijn ook een aantal spreekbeurten, verdeeld over geheel Nederland, met hen afgesproken.

Bangui. Inmiddels is bekend geworden dat dr. en mw. Van den Toren in de zomer van 2005 zullen repatriëren. Op afstand zal dr. Van den Toren vijf studenten begeleiden die aan de FATEB in Bangui (CAR) een promotiestudie zijn begonnen. In dat kader is hij in 2004 bezig geweest een baan te zoeken die hij naast het werk voor deputaten in deeltijd kan verrichten.

Brazilië. In april brachten de brs. Last en Van Mulligen een werkbezoek aan het project in Brazilië. Ze maakten de opname mee van een dienst in de zendingsgemeente in Curitiba die in oktober in Nederland door Zendtijd voor Kerken werd uitgezonden.

Siberië. In de loop van 2004 kwam er een triest bericht uit Yaymir. In de nederzetting Katyrik (niet ver van Chatanga) woonde met zijn gezin de zoon van Anatoly Lomakin uit Koersk. Hij is 27 jaar en heet Vitaly. 's Avonds 25 juli kwam hij terug van het vissen (dat is hun maaltijd), en hij zette de motor uit. Vitaly zette de motor weer aan en daarbij schommelde de boot heel erg en hij viel in het water. Omdat hij vanwege het klimaat erg veel kleren aan had en de boot wegdreef, is hij daar verdronken. Later heeft men zijn lichaam gevonden.

IFES-BIS. Tijdens de jaarlijkse conferentie van deputaten hebben de brs. ds. A. van der Maarl en J. Brinkman, beiden stafleden van de Board of International Students (BIS), uitgebreid aandacht besteed aan het werk dat zij namens IFES-Nederland verrichten.

Bijzondere Zendingswerkers. Opnieuw werden bijzondere zendingswerkers benoemd. Vermeldenswaard is dat br. Van den Berg zijn vertaling van het Nieuwe Testament voor het eiland Muna in Indonesië kon voltooien.

Deputaten Evangelisatie

Hoewel een groot deel van 2004 ds. J.J. Lof de voorzittershamer nog moest hanteren is het deputaatschap dankbaar dat eind 2004 ds. H.J.Th. Velema weer in zijn taak als voorzitter van dit deputaatschap kon gaan functioneren.

Het behoort tot de taak van dit deputaatschap dat zij zich bezinnen op het wezen en de methoden van de evangelisatie, opdat zij de kerken kunnen stimuleren tot en advi-

seren bij hun missionaire roeping. Het is ook hun taak om kerken te steunen van wie het evangelisatiewerk in omvang en kosten eigen krachten te boven gaan. Verder gaf de Generale Synode van 2001 aan Deputaten de opdracht om zich nadrukkelijk te richten op de problematiek van kerken in de grootstedelijke gebieden. Op het landelijk dienstenbureau te Veenendaal houden de evangelisatieconsulenten Paas en Dingemanse kantoor. Vanuit dit evangelisatie-adviescentrum, waar zich o.a. lectuur, cursussen en ander evangelisatiemateriaal bevinden, wordt de dienstverlening aan de kerken verricht. Een belangrijk onderdeel van de toerusting en het informatie-aanbod van deputaten evangelisatie vindt plaats via de website www.cgk.nl/evangelisatie. Het is bemoedigend dat steeds meer kerkleden en niet-kerkleden hiervan gebruik maken om informatie te verwerven en vragen te stellen, bijvoorbeeld over het christelijk geloof. Deputaten doen veel aan bezinning. Het boek van dr. S. Paas, *Jezus als Heer in een plat land*, gaf daartoe veel stof. Ook het bezinningsstuk 'Naar een gastvrije kerk' en de brochures 'Willow Creek', 'De gemeente present', 'Naar binnen en naar buiten' (over de Redeemer Presbyterian Church in New York) en 'Thuiskomen: Gesprekken met toetreders', gaven, zowel binnen als buiten het deputaatschap veel reden tot bezinning. Alle brochures vinden nog altijd aftrek en voorzien blijkbaar in een behoefte. Verder verschenen van de hand van dr. S. Paas, niet rechtstreeks onder verantwoordelijkheid van deputaten de boeken: *Jezus als Heer in een plat land: Op zoek naar een Nederlands Evangelie* (2^e druk in 2002) en: *De werkers van het laatste uur: De inwijding van nieuwkomers in het christelijk geloof en de christelijke gemeente*. Dit laatste boek werd geschreven in samenwerking met ds. A.S. van der Lugt (missionair predikant van de Geref. Kerk Vrijgemaakt in Rotterdam) en ds. C.M. van Loon (missionair predikant van de PKN in Capelle a/d IJssel). Beide boeken zijn goed ontvangen en worden veel gelezen.

De Theologische Universiteit Kampen (Vrijg.) heeft deputaten verzocht om dr. S. Paas voor de duur van twee jaar één dag per week af te staan voor het doen van onderzoek naar geloof en samenleving. Deputaten hebben besloten daarin toe te stemmen, omdat dit onderzoek veel raakvlakken heeft met hun eigen bezinningsopdracht en omdat dit werk sterk in het spoor ligt van de bezigheden en interesses van dr. Paas.

Bij deputaten groeide de behoefte om de kerken te benaderen vanuit een samenhangende visie op missionair gemeente-zijn. Dit komt o.a. door de toegenomen vraag vanuit de gemeenten, de bijdragen van de consulenten en de veranderde missionaire situatie. Besloten is om de volgende jaren als uitgangspunt van beleid te nemen: 'Naar een gastvrije kerk'. Gastvrijheid is een oer-christelijk gegeven, dat sinds het ontstaan van de kerk heel belangrijk is voor de openheid van de kerk en de verbreiding van het Evangelie. Deputaten en consulenten willen de komende jaren de kerken wijzen op de opdracht om gastvrij te zijn en hen voorzien van concrete voorbeelden en adviezen om dit in praktijk te brengen. Met het oog daarop is een folder ontworpen en naar alle plaatselijke kerken gestuurd. In die folder worden de visie en het beleid van deputaten kort uitgelegd en het toerustingsaanbod wordt gepresenteerd.

Deputaten hebben aan de Generale Synode een aantal rapporten aangeboden.

Het eerste rapport gaat over de positie evangelist, getiteld 'Gelijkschakelen of inschakelen?' Het tweede rapport heet: 'Zendingsgemeenten' en probeert een kerkordelijke positie te bepalen voor gemeenten die ontstaan zijn uit zendingswerk in Nederland. De sectie Beleid Grootstedelijke Gebieden heeft de vaste overtuiging dat we als kerken present moeten zijn in de grote steden van ons land. Daar waar het hart van de samenleving klopt, waar handel, cultuur, overheid en kunsten hun centrum vinden, moet ook de kerk aanwezig zijn, om het Evangelie van Christus te tonen in woorden en daden. Het versterken van onze gemeenten in de stad en het stichten van nieuwe gemeenten verdient alle aandacht. De sectie heeft zich diepgaand bezig gehouden met de vraag vanuit welke visie zij de kerken in de grootstedelijke gebieden zal advi-

seren en bijstaan. Het rapport 'Vitaal 2000' legt sterk de nadruk op het missionaire aspect, terwijl de oorspronkelijke hulpvraag uit de particuliere synode van het Westen meer een pastorale spits had.

De sectie Beleid Grootstedelijke Gebieden heeft de kerken van Haarlem-Centrum en Noord met advies gediend in het fusieproces. Ook een aantal kerken in Rotterdam heeft de hulp van de sectie ingeroepen. De anderstalige gemeente van Rotterdam-Charlois heeft in het gebouw van de Vergadering van Gelovigen een nieuw onderkomen gevonden, middenin de Tarwewijk. De wijkgemeente ontplooit zich steeds verder, onder Gods zegen. Het aantal bezoekers op zondag schommelt rond de 200 en het ledental is in de periode 2001-2004 gestegen van 30 naar 130. De helft van hen is allochtoon. Verder zijn er contacten met 's-Gravenhage-West en met Utrecht-Centrum. Ook neemt de consultant deel aan de ondersteuningscommissie van het missionaire (gemeentestichtings)werk vanuit de Chr. Geref. Kerk-Amsterdam. Dankbaar mogen we dit alles als Gods zegen noteren.

De GS gaf ook opdracht om in samenwerking en/of overleg met plaatselijke gemeenten missionaire-diaconale projecten te ontwikkelen. Er zijn plannen tot het starten van een missionair-diaconaal project 'Bouwen aan sterke gezinnen' in de Tarwewijk te Rotterdam-Zuid. Dit project is gericht op het versterken van gezinnen in een kansarme stadswijk. Dit valt uiteen in (a) huwelijks counseling en -begeleiding, en (b) hulp bij opvoeding. Concreet houdt dat in: de schadelijke gevolgen van gebroken gezinnen zoveel mogelijk beperken of bestaande huwelijken versterken. Daarnaast betekent het ook: hulp bieden aan ouders bij de opvoeding van hun kinderen.

De situatie van de kerken in de grootstedelijke gebieden raakt het hele kerkverband. De presentie van de gemeente van Christus in de stad is vanuit missionair-strategisch oogpunt van grote betekenis. Het is noodzakelijk dat de kerken in de grootstedelijke gebieden gesteund worden met advies, daadwerkelijke hulp en niet te vergeten: het gebed.

Emmaus – de weg van het geloof is een samenwerkingsproject van Deputaten Toerusting Evangeliserende Gemeente van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt, de Inwendige Zendingbond van de Nederlands Hervormde Kerk (tegenwoordig de Protestantse kerk Nederland) en Deputaten Evangelisatie van de Christelijke Gereformeerde Kerken. *Emmaüs - de weg van het geloof* is een breed pakket materialen dat kerken en gemeenten kan helpen bij het leggen van contact met mensen buiten de kerk en het begeleiden van degenen die op zoek zijn naar het geloof. Er zijn verschillende werkerreinen waarbij Deputaten Evangelisatie betrokken zijn. Te noemen is: Amsterdam, Amsterdam (Nieuw West, De Bron), Antwerpen, Broek op Langedijk, Alkmaar, Gent, Hoofddorp, Ouderkerk a/d Amstel, Rotterdam-Charlois (zie hiervoor), kinderwerk in Zutphen en de Wegwijzer kinderkampen.

Deputaten Onderlinge Bijstand en Advies

In het deputaatschap heeft een behoorlijke wisseling van de wacht plaatsgevonden. Zowel de voorzitter, br. J. Ouwehand als de penningmeester, br. G. Verhoef namen, na jaren trouwe dienst, afscheid. Ook werd afscheid genomen van de bouwkundig deputaat br. P. den Hartog. Het deputaatschap is dankbaar dat er weer nieuwe deputaten konden worden benoemd. De brochure van het deputaatschap OB&A is geactualiseerd op hun internet-site. Deputaten verwachten dat deze vorm van informatieverstrekking in de behoefte van deze tijd voldoet. Ook in 2004 is aan vele gemeenten steun verleend, niet alleen het verlenen van steun en hulp aan relatief kleine gemeenten die in moeilijke financiële omstandigheden verkeren, maar ook adviseren bij het opstellen van onderhoudsplannen voor de grotere kerken binnen ons kerkverband. Het is tevens mogelijk om de aanvraagformulieren voor steun rechtstreeks te downloaden van deze site.

Deputaten Radio- en Televisiediensten

In het kader van de Zendtijd voor kerken werden vanuit onze kerken in 2004 vijf radiodiensten uitgezonden en drie televisiediensten. Ook werd er een televisiedienst uitgezonden van de kerk van Curitiba in Brazilië. In deze stad van 1^{1/2} miljoen inwoners is door de immigrantenkerken van Brazilië samen met de Chr. Geref. Kerken een kleine kerk gepland. Voorganger was ds. Joao de Geus Los. De GS droeg het deputaatschap op om de kerken te informeren over de mogelijkheden om via de lokale omroep en internet het Evangelie uit te dragen.

Familie De Geus Los

Deputaatschap voor de geestelijke verzorging van de varenden

Ds. H. van der Ham is door de kerken vrijgesteld voor de geestelijke verzorging van de varenden. Hij werkt één dag per week in de havens van Rotterdam en van de Moerdijk en de rest van zijn tijd voor de binnenvaart. Voor wat betreft de grote vaart doet hij veel aan evangelisatorisch en diakonaal werk. In alle mogelijke talen probeert hij Bijbels en bijbelgedeelten en christelijke lectuur te verspreiden en er is werkelijk belangstelling voor. Vermeldenswaard is de samenwerking van verschillende kerken in en rond Klundert, waardoor een eenvoudige opvang voor zeelieden kon worden gerealiseerd op een plek waar tot nu toe geen enkele voorziening was. In de binnenvaart bezoekt ds. Van der Ham zo mogelijk alle christelijke gereformeerde schippers. Goed overleg met de kerkenraden van de walgemeenten stelt hij zeer op prijs. Ook gaat ds. Van der Ham voor in kerkdiensten voor binnenvaartschippers in bijv. Mannheim en Duisburg. Zoals elke predikant een kerkenraad heeft, die hem met raad en daad terzijde staat, zo heeft de predikant voor de varenden een deputaatschap waarop hij terug kan vallen.

Sinds de laatste Generale Synode is er wel het één en ander veranderd in dit deputaatschap.

Omdat ze door de GS niet herbenoemd werden (vanwege hun hoge aantal dienstjaren) heeft dit deputaatschap afscheid genomen van de brs. H. Huygen (Baarn), ds. A. van Heteren (Urk) en H. Bor (Gent). In hun plaats benoemde de GS de brs. ds. W.W.

Nijdam uit Alblasserdam, J. Mauritz uit Naarden en drs. W. den Hertog uit Rozenburg. Ook namen twee adviseurs afscheid, t.w. de brs. G. Poker (Dordrecht) en A. Koning (Santpoort). Br. J. Romijn uit Dordrecht werd bevestigd als ouderling voor de varenden en zal het deputaatschap dienen als adviseur binnenvaart. Br. T.E. Bor uit Sliedrecht bleek bereid als adviseur voor de grote vaart mee te gaan werken. Heel wat jaren was ook br. A. Spaans uit Baarn bij het werk van deputaten betrokken als administrateur. Hij verzorgde de ledenadministratie en Kompas. Deze taken zijn inmiddels overgenomen door het Kerkelijk Bureau te Veenendaal.

Tijdens de laatste GS werd geattendeerd op mogelijke psycho-sociale problemen die kinderen van schippers zouden kunnen oplopen vanwege hun verblijf in een internaat, al vanaf jonge leeftijd. Die zouden hen later, in een eventueel huwelijk, kunnen opbreken. De GS heeft het deputaatschap opgedragen onderzoek hiernaar te verrichten.

Deputaten Geestelijke verzorging van de militairen

Krijgsmachtpredikanten fungeren als brug van de kerk naar een militaire samenleving die sterk gesecculariseerd is. Vanuit deze visie verrichten deputaten hun werk ten behoeve van de geestelijke verzorging van militairen. Vermeldenswaardig is dat de contacten tussen de deputaten geestelijke verzorging van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt en de Ned. Gereformeerde Kerken intensiever zijn geworden. Binnen afzienbare tijd zal er weer een gezamenlijke conferentie van deputaten en krijgsmachtpredikanten van deze drie kerken gehouden worden. In opdracht van de Synode zal contact worden opgenomen met deputaten van de Geref. Gemeenten.'

Deputaten Kerkjeugd & Onderwijs

Deputaten mogen namens de kerken gesprekspartner zijn voor jeugdbonden, studentenverenigingen en andere organisaties die op jongeren gericht zijn. De informatie die zij 'in het veld' opdoen kunnen ze met elkaar en anderen uitwisselen. Bezinning is voor het deputaatschap het eerste en fundamentele. Vanuit die bezinning hebben zij een stimulerende, informerende, adviserende en ondersteunende taak. De taakomschrijving van deputaten is vastgelegd in de desbetreffende instructie van de kerkorde. Kort samengevat gaat het erom te bevorderen dat aan de jeugd een christelijke opvoeding en schriftuurlijke voorlichting en leiding wordt gegeven.

De CGJO en het LCJ hebben een aparte plaats in onze kerken. Hoezeer ook verbonden met jeugd en kerk, het gaat wel om 'vrij' kerkelijk jeugdwerk. Dat wil zeggen zonder een formele gezagsrelatie. Het gaat om zelfstandige organisaties. Uiteraard zijn daar redenen voor. Het is ook niet toevallig dat er binnen onze kerken twee jeugdbonden actief zijn. Deputaten hebben veel waardering voor het werk van beide organisaties. De contacten met hen ervaren deputaten als plezierig en zinvol. Door het wegvallen van de overheidssteun zijn de financiële bijdragen vanuit de kerken voor de jeugdbonden de voornaamste bron van inkomsten geworden. Deputaten hebben de verantwoordelijkheid om toe te zien op wat er met deze bijdragen gebeurt. Graag zouden deputaten zien dat het goede werk van de jeugdwerkorganisaties verder vorm zou mogen krijgen. Maar het in zeer kort tijdsbestek wegvallen van de overheidssubsidie heeft hen in geweldig grote problemen gebracht. Deputaten hebben de GS het voorstel gedaan 90% van de uitgaven van de jeugdwerkorganisaties op ons als kerken te nemen, wat neerkomt op € 3,33 per (doop)lid. De overige 10% wilden deputaten voor rekening laten komen van de organisaties. Via acties onder de directe achterban dan wel door te bezuinigen is zo'n bedrag wel op te vangen. De afdracht werd echter bepaald op € 2,50. Dit betekent dat de bonden elk € 35.000 per jaar te kort zullen komen. Voor deze kleine organisaties betekent dit geweldig veel. Zij hebben onze steun en ons gebed in meer dan één opzicht hard nodig.

Deputaten pastoraat in de gezondheidszorg

Dit deputaatschap meldt dat zijn werk in 2004 gezegend werd. Dankbaar is men voor de goede samenwerking in het pastoraat voor doven. Deze zorg vindt plaats via het Interkerkelijk Dovenpastoraat. Op basis van Schrift en belijdenis wordt in dit verband samengewerkt door de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Protestantse Kerk in Nederland.

De Prot. Kerk in Nederland heeft 2 predikanten voor doven benoemd en de Chr. Geref. Kerken één, resp. de di. F.C. van Dijke, L.A. de Graaf en A. Dingemans, ieder werkzaam in een eigen regio. Op 7 februari werd in de Fonteinker te Bunschoten een Landelijke bijeenkomst belegd voor werkers in de gezondheidszorg met als thema 'Depressie, mij een zorg'. Sprekers waren dr. J.P. Roubos, ds. A. van Ek en drs. Th. Gunter. Op 24 april was er op Urk een bezinningsdag met het thema 'Omgaan met een depressie'. Spreker was eveneens dr. J.P. Roubos. In opdracht van de GS hebben deputaten een overzicht gemaakt van het catechese- en bijbelstudiemateriaal ten behoeve van de zorg voor verstandelijk gehandicapten.

Deputaten diaconaat

Onder deze naam is het deputaatschap Algemene Diaconale en Maatschappelijke Aangelegenheden (ADMA) en het deputaatschap Hulpverlening in Binnen- en Buitenland (HBB) samengevoegd. Omdat deze naam pas dateert vanaf de GS 2004, ga ik eerst de werkzaamheden van ADMA en HBB afzonderlijk langs.

ADMA. Het werk op het Diaconaal Bureau is ook in 2004 gewoon doorgegaan. Zo is br. van Well bezig met zijn bezoekronde langs alle diaconieën. CDC's vergaderen en beleggen toerustingactiviteiten. Br. Drayer onderhoudt de contacten inzake hulpverlening en de zrs. Jansen, Ketelaar en Van Dijk zijn druk bezig diakenen, deputaten en de beleidsmedewerkers te ondersteunen. Voor bid- en dankdag wordt altijd een preekschets beschikbaar gesteld aan predikanten en studenten die mogen voorgaan in onze kerken. De biddag preekschets werd geschreven door ds. C.J. van den Boogert en had als tekst: Lucas 10: 33. De dankdag preekschets werd geschreven door ds. E.J. van der Linde en had als tekst 1 Kronieken 29: 12a.

Het magazine Di@coon verscheen regelmatig. Het themanummer over zondagsarbeid roept hier en daar vragen op, waardoor deputaten zich met een aantal zaken uit dit nummer opnieuw bezighouden. Op 4 december was de landelijke diakenendag. Het thema was: 'herbergzaamheid' en de bijeenkomst werd niet alleen goed bezocht, maar werd ook als informatief en ter zake doende ervaren. Ook voor ADMA was het een belangrijke ontwikkeling dat de beide diaconale deputaatschappen HBB en ADMA, die al langer met elkaar samenwerkten rond het Diaconaal Bureau, besloten samen te gaan om de voordelen van de samenwerking nog meer te benutten. Sowieso wordt er in het Dienstenbureau in toenemende mate samengewerkt tussen de verschillende bureaus: Diaconaat, Zending, Evangelisatie en ook Algemene Zaken. Br. drs. A. Heystek werd door deputaten ADMA benoemd tot diaconaal consultant in een 60% aanstelling.

HBB. Bij veel deputaatschappen haalt het meeste werk de publiciteit niet. Ook bij deputaten Hulpverlening is dat het geval. Gemeenten brengen geld bijeen voor projecten uit de projectenlijst van deputaten, dat geld wordt overgemaakt naar het Dienstenbureau en daar wordt het weer overgemaakt naar de betrokken projecten. Onderwijl ontvangen deputaten verslagen en rapporten van die projecten, waarover weer vergaderd wordt om die te beoordelen. Ook worden er (vaak in het verlengde van de verslagen en rapporten) besluiten genomen zodat ook voor 2005 de projectenlijst weer kan verschijnen. Gewoon stevig doorwerken en de gemeenten dienen met de informatie die gevraagd wordt – tegenwoordig meestal via de digitale snelweg. Uit die verzoeken blijkt wel dat de projectenlijst in een grote behoefte voorziet.

Ad Heystek, diaconaal consulent

Gé Drayer, secretaris diaconaat

Helen Jansen en Corine van Dijk, medewerkers Diaconaal Bureau

De publicatie daarvan springt dus wel in het oog. Een andere taak van deputaten Hulpverlening is ook vrij algemeen bekend: het aandragen van een thema voor Hulpverleningszondag en het benodigde materiaal voor deze bijzondere collecte in onze kerken beschikbaar stellen. In 2004 was het thema 'Kijken met je hart'. De preeksschets van de hand van drs. L.A. den Butter had tot tekst 1 Joh 3:17 (*Zo wie nu het goed der wereld heeft, en ziet zijn broeder gebrek hebben, en sluit zijn hart toe voor hem, hoe blijft de liefde Gods in hem?*). Deputaten zijn dankbaar dat de kerken met hun offervaardigheid hebben getoond dat er ook daadwerkelijk met het hart wordt gekeken naar de hulpvragen die op ons als kerken afkomen. Op het gebied van de buitenlandse Hulpverlening werken deputaten nogal eens samen met landelijke organisaties, zoals bijv. TEARfund, ZOA, Woord en Daad en de engelse organisatie Cord-Relief. Vooral als het om noodhulp gaat is samenwerking onontbeerlijk. Daardoor kunnen deputaten de ingezamelde gaven ook zo goed als maar mogelijk is besteden. In verband met de contacten met de Nederlandse overheid is er een

goede samenwerking tussen de verschillende christelijke hulpverleningsinstanties die zich daartoe hebben verenigd in een samenwerkingsorgaan, Prisma genaamd. Ook daarin zijn deputaten vertegenwoordigd. Wat de GS van 2004 betreft: na enige jaren van uitproberen bleek dat de afvaardiging van diakenen naar de classis niet uniform te regelen was. Vooral praktische bezwaren verhinderden dat. De GS besloot 'Inzake de afvaardiging van diakenen naar de classis zal elke classis volgens eigen regeling er zorg voor dragen dat er minimaal drie diakenen aanwezig zijn op haar vergaderingen. Ook besloot de GS om Deputaten kerkorde en kerkrecht op te dragen duidelijkheid te verschaffen over de positie van de diakenen op de meerdere vergaderingen met name waar het zaken van opzicht en tucht betreft.

Deputaten kerkorde en kerkrecht

In het jaar 2004 kwamen er diverse vragen van kerkrechtelijke aard op de tafel van dit deputaatschap. Deze werden behandeld en beantwoord. Verder vroeg het GS rapport de nodige aandacht. In verband daarmee heeft het deputaatschap zich uitvoerig beziggehouden met vragen rond de losmaking van predikanten en het gastrecht bij het heilig Avondmaal. Bij losmaking van predikanten ging het om een principiële bezinning over de kerkrechtelijke positie van een losgemaakte predikant en om de vraag hoelang hij nog zijn radicaal van predikant kan behouden, indien hij geen beroep ontvangt. Tevens is nagedacht over het stemrecht van afgevaardigden (art.33 KO) met name in zaken, waar men zelf bij betrokken is.

Het is verheugend, dat de GS met enige wijziging voorstellen over bovengenoemde zaken heeft overgenomen en tot besluit heeft verheven. Ook is er gekeken naar de synodale bepalingen in de Kerkorde. Een aantal daarvan is gereviseerd. Diverse artikelen van de hand van deputaten werden in kerkelijke bladen gepubliceerd. Te denken valt dan aan o.a. de onderwerpen:

Losmaking van predikanten, overdoop, de kerkorde en het onderwijs (art.54 KO), de relatie kerk en overheid, geheimhoudingsplicht, praktische perikelen rond verkiezingen, kerkvisitatie en allerlei zaken rond het in appèl gaan (art.31 KO). Verder namen deputaten deel aan de informatieverstrekking op de website www.kerkrecht.nl. Mw.dr. M.Renkema-Hoffman heeft op deze website de redactie op zich genomen van de rubriek 'kerkrecht van de Chr .Geref. Kerken'. Deputaten hebben zich bezonnen op de vraag, wat er gedaan moet worden als de Kerkorde niet wordt nageleefd. Daarin concludeerden zij, dat het geen eenvoudige kwestie is. Het blijft van belang om gemeenten/gemeenteleden in de kerkelijke weg aan te spreken op de naleving van de Kerkorde. Vooral de uitleg, waarom de zaken zo in de Kerkorde zijn vastgelegd, dient een grote plaats te hebben. Dus de toerusting op dit terrein is onmisbaar. De GS gaf ook nieuwe opdrachten. Een greep daaruit:

- samenstellen van een 'Handleiding voor de kerkelijke tuchtprocedure'.
- samenstellen van een 'Handleiding voor appèlprocedure'.
- hoe om te gaan met samenwonenden die kerkelijke bevestiging van hun huwelijk aanvragen.
- bezinning op de rechtspositie van de predikant.
- opdracht om een nieuwe uitgave van de KO voor te bereiden en te doen uitgeven.
- opdracht om duidelijkheid te verschaffen over de positie van de diakenen op de meerdere vergaderingen met name waar het zaken van opzicht en tucht betreft.

Deputaten Contact met de Overheid

In het jaar 2004 kreeg het door de minister-president geïnitieerde maatschappelijk debat over 'waarden en normen' een vervolg. De minister-president heeft namelijk tijdens de algemene politieke beschouwingen in de Tweede Kamer in het najaar 2002 aangedrongen op een gesprek over waarden en normen en onder andere de kerken

opgeroepen hieraan deel te nemen. Een aantal kerken van de gereformeerde gezindte heeft gemeend om - onder de naam 'Woerden 2-overleg'- gehoor te moeten geven aan de uitnodiging van de minister-president om als kerken deel te nemen aan dit maatschappelijk debat. Deze kerken die reeds eerder onder de naam 'Woerden-overleg' met elkaar hadden samengewerkt binnen een studiec commissie over het huwelijk, hebben gemeend opnieuw de handen ineen te moeten slaan. In het 'Woerden 2-overleg' participeerden de volgende kerken/groeperingen: Gereformeerde Bond in de Nederlandse Hervormde Kerk, Gereformeerde Gemeenten, Gereformeerde Gemeenten in Nederland, Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt), Oud Gereformeerde Gemeenten in Nederland, alsmede de Christelijke Gereformeerde Kerken.

Deze samenwerking heeft in het jaar 2003 geresulteerd in de verschijning van de brochure 'Gerechtigheid en welzijn, een boodschap van de kerken over waarden en normen'. In deze brochure roepen de kerken overheid en samenleving op om terug te keren naar Gods Woord en Zijn geboden. De boodschap van de kerken is niet alleen bedoeld voor overheid en samenleving, maar zeker ook voor de kerken zelf en hun leden. Namens de kerken van het 'Woerden 2-overleg' is in het jaar 2004 gebruik gemaakt van de mogelijkheid, welke in de Staatscourant werd geboden, om schriftelijk commentaar te geven op de kabinetsreactie naar aanleiding van het advies van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid met de titel 'Waarden, normen en de last van het gedrag'. Door de Raad van Kerken en een vertegenwoordiger van de kerken van het 'Woerden 2-overleg' werd in het voorjaar 2004 op verzoek van de minister-president deelgenomen aan een gesprek over de problematiek met betrekking tot waarden en normen. Het debat over 'waarden en normen' zal in het jaar 2005 nog wel een verder vervolg krijgen.

De Generale Synode droeg dit deputaatschap op om een vervolgbrochure uit te geven over het huwelijk. Ook kregen deputaten de opdracht van de GS om het overzicht inzake huwelijk en seksualiteit aan alle kerkenraden toe te zenden en er zorg voor te dragen dat dit overzicht bij het dienstenbureau te Veenendaal beschikbaar is voor belangstellenden.

Namens onze kerken correspondeerde dit deputaatschap met het koningshuis bij het overlijden van Koningin Juliana en Prins Bernhard. Brieven van een hartelijke deelneming werden geschreven.

Deputaten vertegenwoordiging van de kerken

Dit deputaatschap is in het leven geroepen om onze kerken officieel te vertegenwoordigen bij belangrijke gebeurtenissen in onze samenleving. Zo was ds. J. Plantinga namens onze kerken vertegenwoordigd bij de nieuwjaarsreceptie van de koningin en bij de begrafenis van prinsessen Juliana. Ds. J. Westerink vertegenwoordigde onze kerken bij de begrafenis van prins Bernhard. Ook kreeg dit deputaatschap de opdracht om in feite de hele gang van zaken vanaf de opstart van het werk van de Generale Synode, tot en met de afsluiting door te lichten en de volgende synode te dienen met een stuk waarin adviezen worden gegeven over een (nog) beter verloop van de procedures, zowel tijdens de plenaire vergaderingen als in de voorbereidende vergaderingen van de synodale commissies.

Deputaten Eenheid van de Gereformeerde belijders

Deputaten hebben het gesprek voortgezet met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond, de deputaten voor Kerkelijke Eenheid van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en de commissie voor Eenheid en Verscheidenheid van de Gereformeerde Gemeenten. Deze gesprekken worden in opdracht van de GS gevoerd. Het is de taak van deputaten om naar de eis van Gods Woord en in overeenstemming met de gereformeerde belijdenis wegen te zoeken die kunnen leiden tot

de eenheid van de kerken van gereformeerde belijdenis in Nederland en om door middel van contact en overleg alles te doen wat bevorderlijk is voor het proces van onderlinge herkenning en samenwerking tussen de gereformeerde belijders in Nederland. Deputaten bezochten op uitnodiging de Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK). Gesprekken met de commissie van de NGK vonden in deze periode niet plaats, maar zullen weer worden voortgezet. Deputaten participeren in het Contactorgaan Gereformeerde Gezindte (COGG). Op de jaarlijkse conferentie van dit orgaan in april werd stilgestaan bij het veertigjarig bestaan van het COGG. Eén van de sprekers was ds. J. H. Velema die sprak over 'Lessen uit het verleden met het oog op de toekomst van de Gereformeerde Gezindte'. De Generale Synode 2004 besloot deputaten op te dragen de mogelijkheid van contacten met de Hersteld Hervormde Kerk te onderzoeken. Het gaat in deze opdracht dus om een verkenning.

Deputaten Correspondentie met de buitenlandse kerken

De belangrijkste taak van dit deputaatschap is het onderhouden van de contacten met zusterkerken in het buitenland, voornamelijk door het brengen van bezoeken aan hun Generaal-synodale vergaderingen. In het jaar 2004 vertegenwoordigden deputaten onze kerken bij de synoden van zusterkerken in Ierland (RPCI) en in Amerika (OPC). Besloten werd een al ouder voornemen om correspondentie aan te gaan met de kleine Evangelical Presbyterian Churches of Ireland nu te effectueren; het voorstel daartoe werd door onze GS zonder meer aanvaard. Tevens werkten deputaten de plannen uit om nader contact te zoeken met enkele kerken in Oost-Europa, waarbij vooral gedacht is aan de regio's Roemenië, Hongarije, Tsjechië en de Baltische staten. Ook op dit punt gaf de GS groen licht. Deputaten zijn blijvend betrokken bij de problemen die in Zuid-Afrika spelen tussen de synode Potchefstroom en de synode Soutpansberg, een oplossing is helaas nog niet in zicht. Bijzonder handig is de engelstalige folder ('flyer') die ontwikkeld werd met allerlei informatie over onze Christelijke Gereformeerde Kerken - alle kerkenraden kregen een aantal exemplaren toegezonden. Tenslotte is melding te maken van een gecombineerde vergadering en samenwerking met het deputaatschap BBK (Betrekkingen Buitenlandse Kerken) van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt. Het blijkt in de praktijk erg nuttig om gegevens over bezoeken uit te wisselen, en waar mogelijk gezamenlijk op te treden. Dit laatste gebeurt bijvoorbeeld in de delicate situatie van de Schotse zusterkerken, die enige jaren geleden een betreurenswaardige scheuring ondergingen.

Deputaten Dienstenbureau

De Generale Synode besloot tot een ingrijpende verandering in samenstelling en benoeming van het deputaatschap. De voorzitter, secretaris en de penningmeester worden benoemd door de GS Verder benoemt de GS uit de deputaten van ieder, op het landelijk kerkelijk bureau kantoorkhoudend deputaatschap, een deputaat Landelijk Kerkelijk Bureau. Verder kregen deputaten opdracht hun instructie zonedig aan te passen en deze ter goedkeuring aan de generale synode van 2007 aan te bieden. Uitgangspunten bij deze activiteiten zijn dat de gehele dienstenorganisatie -betrokken deputaatschappen en het dienstenbureau- één organisatie is ten dienste van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland; dat ieder deputaatschap zijn eigen verantwoordelijkheid heeft bij het opstellen, uitwerken en uitvoeren van het eigen beleids- en activiteitenplan; dat de te maken afspraken inzake uit te voeren activiteiten niet strijdig zullen zijn met de Organisatie als geheel. Ook droeg de GS op om de Acta van de synode op internet te plaatsen, mits de kosten binnen het budget voor het onderhouden van de website vallen.

Deputaten Kerkelijke archieven

Deputaten Archieven hielden in 2004 een enquête. Een paar uitkomsten: Slechts 21% van de kerken bewaart het archief in een brandwerende kast of kluis. Dat is ernstig laag! Slechts 22% van de kerken heeft een inventarislijst van het archief. Zo'n lijst laat zien wat bewaard is en wat niet. Gelukkig heeft 80% van de kerken de notulen compleet. Deputaten stimuleren om een eigen archivaris naast de drukke scriba te benoemen. Deputaten hebben geholpen bij het overbrengen van het archief van Den Haag-Centrum naar het Gemeente Archief van Den Haag. Deputaten hebben adviezen voor digitaal archief opgesteld, ze melden dat het grootste gevaar is het deleten van uitgeschreven leden zonder uitdraai. Verder meldt het deputaatschap dat drs. R.W.J. Soeters een tentoonstelling over 'Water, brood en wijn, Doop en Avondmaal in beeld' heeft geopend in het Catharijneconvent. De Stichting Kerkelijk Kunstbezit Nederland heeft de kerkgebouwen van Dokkum, Drachten, Harlingen en Leeuwarden beschreven op cultuur-historische elementen. Hoe nodig dat is blijkt bij branden zoals in Purmerend en Nieuwe Pekela. In 2004 ontvingen deputaten een grote schenking uit de collecties van ds. M.W. Nieuwenhuyze, br. W. Bultje, zr. W. Drenth, zr. K. Schaart en de kerk van Den Haag-Centrum. Door de groeiende collectie heeft het Documentatiecentrum een tweede depot in Veenendaal in gebruik genomen. Op persoonlijke titel bouwt br. J.N. Noorlandt aan een grote verzameling citaten uit Chr. Geref. bronnen. Een gedeelte daarvan komt in De Wekker.

Deputaten eredienst

Het jaar 2004 stond voor dit deputaatschap in het teken van de afronding van de opdrachten. Drie concept-formulieren stelden zij vast en het rapport voor de GS werd geschreven. In goede harmonie is dit alles ter synode besproken. De GS gaf deputaten eredienst de opdracht de twee concept-doopformulieren en het concept-huwelijksformulier, met inachtneming van alle voorgestelde wijzigingen zoals aangegeven in de commissierapporten van de synode, als zodanig vast te stellen en deze concept-formulieren in de vorm van een 'proeve' toe te zenden aan de kerkenraden. Daarbij de kerkenraden te verzoeken om hun reactie te geven op deze formulieren en in hun rapportage aan de generale synode 2007 van deze reacties verslag te doen. Ook kregen zij de opdracht verder te werken aan het opstellen van nieuwe formulieren en alle zaken die samenhangen met de bundel Schriftberijmingen te behartigen. Tenslotte droeg de GS dit deputaatschap op de studie naar de samenhang tussen de huidige cultuur en de liturgie voort te zetten in samenwerking met andere, daartoe geëigende deputaatschappen en/of commissies binnen het geheel van de Gereformeerde gezindte. Het belangrijkste besluit van de GS inzake voorstellen van deputaten eredienst was de wijziging van art. 69. K.O. dat hiervoor al gereleveerd is.

Bonden

Bond van Chr. Geref. Mannenverenigingen

Op zaterdag 6 november hield de mannenbond in Ede de jaarlijkse bondsdag. Op verzoek van het bondsbestuur sprak prof. dr. H.G.L. Peels over 'de heiligheid van God', een aspect in de theologie dat, naar zijn eigen woorden, de spreker altijd al heeft geboeid. Het referaat, getiteld: 'Wiens Naam de Heilige is', belichtte in 12 paragrafen een aantal aspecten van Gods heiligheid waarbij duidelijk werd dat een goed verstaan daarvan, onmisbaar is voor een evenwichtig en troostvol geloofsleven. Gezien het belang van deze materie is daarop dit referaat in de Wekker geplaatst.

Het forum op de bondsdag van de mannenvereniging.

Bond van Chr. Geref. Vrouwenverenigingen

Begin 2004 heeft de Vrouwenbond een drietal bezinningsdagen georganiseerd met als thema: Vrouw zijn vandaag - Balans tussen jezelf wegcijferen en -ontplooiën. De spreker was mw. Willy Bakker-Huizinga. De Bondsdag was op zaterdag 15 mei in de Veluwehal te Barneveld.

Het thema van deze dag was: Als lichtende sterren, n.a.v. Filip. 2 : 15. Ds J. Plantinga was de spreker. 's Middags werd het thema op kunstzinnige wijze uitgewerkt met schilderijen van Anneke Kaai en muziek en zang van de familie Loonstra.

Chr. Geref. Jongeren Organisatie

De CGJO had een bijzonder jaar. Het was 100 jaar geleden, om precies te zijn 14 september 1904, dat zeven verenigingen 'de Bond' oprichtten. Hun doel: dat de erbij aangesloten jongelingen door onderlinge samenwerking zich voorbereiden op de hun wachtende taak in huisgezin, kerk, staat en maatschappij. Dit was het begin van het georganiseerde jeugdwerk binnen onze kerken. Later werden meerdere bonden opgericht, die uiteindelijk allemaal fuseerden in de Christelijke Gereformeerde Jongeren Organisatie. In die honderd jaar zijn er rijke perioden geweest van opbouw en uitbouw. In de jaren '70 ontstond er spanning, die uiteindelijk resulteerde in een tweedeling in het jeugdwerk van onze kerken. Naast de CGJO ontstond ook de LCJ, het Landelijk Contact Jeugdverenigingen. Dankbaar zijn we dat de beide Jeugdwerk organisaties op vele gebieden goed kunnen samenwerken. Daarom kon er ook bij dit geweldige jubileum dankbaar worden teruggekeken door de CGJO op wat ze in al die jaren voor de jeugd van de kerk mocht betekenen. In januari 2005 is in dankbaarheid het 100-jarig jubileum herdacht.

Intussen zijn in 2004 een aantal nieuwe projecten van start gegaan. Zo ging de CGJO van start met ReLoad-avonden. Een activiteit die in plaats komt van de Bondsdagen. Op de ReLoad-avonden wordt de Evangelieboodschap via Praise en christelijk cabaret op eigentijdse wijze aan de jongeren doorgegeven. Ook trok de CGJO het land door met Kids-Praise, een programma voor de jongste jeugd waarbij op musical-achtige wijze een belangrijk bijbelse boodschap werd overgebracht. Een, ook voor de CGJO nieuw

item, is een reis naar Zuid-Afrika. 60 jongeren meldden zich aan om te helpen bij het Aids preventie project MCDC in KwaNdebele. Anderzijds benaderde de CGJO de kerkenraden met het thema 'Kijk eens in de spiegel'. De achterliggende vraag was: hebben jullie nog contact met de jeugd? Vervolgens was er het aanbod van CGJO-zijde aan de kerkenraden om een interactieve presentatie te verzorgen over dit onderwerp met als doel om inderdaad onze jeugd weer te bereiken met de aloude Boodschap van het Evangelie.

Vanwege het feit dat van Overheidswege de subsidie aan al het kerkelijk Jeugdwerk is gestopt, heeft de Generale Synode het deputaatschap Kerkjeugd en Onderwijs opgedragen om voorstellen te doen aan de volgende GS met betrekking tot objectieve criteria voor het vaststellen van de bijdragen aan de CGJO en het LCJ.

Landelijk Contact Jeugdverenigingen

In 2004 ontplooidde het LCJ de volgende activiteiten:

* Op 16 en 17 april was er het jaarlijkse Jeugdappèl met het thema: '*In beweging*'. Er was een videopresentatie rondom de vraag 'wat beweegt je' om te doen wat je doet?. Voor het thema fungeerde de gelijkenis van de verloren zoon als leidraad. Ds. W.N. Middelkoop dacht met jongeren na over: 'Wegwezen!' en 'Omkeren!' Daarna was er een interview met ex-verslaafde Marcus Mattheeuwsen over 'Thuiskomen!'. Ds. M.J. Kater sprak in zijn eindappèl over 'Beweging om jou?!'. Zo'n 730 jongeren en leidinggevenden waren aanwezig, een groei van ruim honderd t.o.v. 2003. De jongeren kregen na afloop weer een magazine uitgereikt als herinnering aan de dag. Op die dag werd ook het Jaarboek 2004 van het LCJ uitgegeven met daarin artikelen over Jeugd- en jongerenpastoraat.

* Op 21 april was er een studiedag met de Driestar, HGJB en JBG over '*Begeleiden in confrontatie*'. Sprekers: Dr. J. van Eck en dhr. W. Bùdgen.

LCJ: jeugdappèl

LCJ: Cursus Aanpakken

Er waren vijf workshops o.l.v. deskundigen over de thema's 1. jongeren en media; 2. Confrontatie op straat; 3. Aan de basis; 4. Voorbeeldig leidinggeven; 5. Weerbaar van school af.

* Op 27 mei was de Algemene Ledenvergadering met als thema 'Hart voor jongeren – over jongerenpastoraat'. Spreker: Peter van den Dool met diverse co-referenten.

* Op 23 oktober was er weer een Jeugdappèl +16 in Soest. Thema: Als elke seconde telt... kies dan nu!... leef dan echt. Sprekers: Ds. H.H. Klomp en J.P. Boiten. Workshops: Timemanagement door Peter van den Dool en Maarten van Middelkoop. Eindtijverwachting: Ds. L.B.C. Boot.

* Daarnaast waren er zes actiestartavonden op regionaal niveau voor +16 en -16 verenigingen en clubs. Dit seizoen voert het LCJ actie voor Stichting Friedensstimme onder het motto 'Een plan voor Kazachstan'.

* In oktober en november waren er vijf kadervormingsavonden op verschillende plaatsen in het land over het onderwerp 'Apologetiek – weten en verwoorden wat je gelooft'. Inleiding door missionair consultant Bram Dingemanse.

* Voor de vierde keer waren er twee bijbelstudieconferenties met elk honderd jongeren. Dit jaar met als thema 'Habakuk'.

* Gedurende het jaar waren er uitgaven van verschillende bijbelstudieschetsen, waaronder: -16: 'Pasen, feest van het leven', 'Mensen rondom Jezus 2', 'Bijbelse Woorden 3' en 'Jij en je gebed'. Ook: Handleiding bij het maken van een inleiding. Voor +16: Handreiking Bijbelstudie: Zendingsreizen en Jeremia; Handreiking Kernwoorden: Doop – Belijdenis – Heilig Avondmaal; ook een van Handreiking Actueel: Christen en sport.

* Ook waren in dit seizoen meer dan dertig Jeugdcontactbijeenkomsten (regionaal) op verschillende plaatsen in het land, met daarnaast plaatselijk jeugdwerk overleg (PJO), een rondetafel-overleg met leidinggevenden, besturen en kerkenraad over het jeugdwerk in de plaatselijke gemeente.

Bond van Christelijke Gereformeerde Zangverenigingen

Het was een druk jaar, want doordat de Bond van de Geref. Kerk Vrijgemaakt, (GOMZ) opgeheven is, kregen zij er een flink aantal koren bij. Op dit moment telt de BCGZN 114 koren met een ledenbestand van ruim 4000. Ook zijn er dit jaar, jammer genoeg, weer enkele koren opgeheven i.v.m. gebrek aan leden. In april hield de bond

zijn Algemene Ledenvergadering in Baarn. De eerste zaterdag van oktober was er gewoontegetrouw de Bondsdag, die zij dit jaar in Stadskanaal hielden. Er was een goed gevuld programma met voldoende koren. Het thema dat centraal stond was: 'Wees ons genadig, o God'. Er is nog één district actief en wel district Noord-Nederland. Verder heeft de Bond nu ook zijn eigen website: www.BCGZN.nl.

Bondsdag Bond van Zangverenigingen

Bond van Christelijke Gereformeerde zondagsscholen

De bond van Chr. Geref. Zondagsscholen hield zaterdag 8 mei haar 74e jaarvergadering in de Chr. Geref. Kerk te Nijkerk. Ds. J.M.J. Kievit predikant te Rotterdam-Kralingen hield een referaat over het onderwerp: 'De plaats van het kind in het verbond'. Het werk plaatselijk, in de ringen en door het bondsbestuur mocht doorgang vinden. Daar zijn zij de Heere dankbaar voor. In 2005 hoopt de Zondagsscholenbond haar 75-jarig bestaan te gedenken.

Algemene verenigingen

Vereniging van Chr. Geref. predikanten

Op 24 en 25 mei 2004 werd de jaarlijkse conferentie van de Chr. Geref. predikantenvereniging gehouden in 'Huis ter Heide' te Beukbergen. Het thema van de conferentie was 'in het krachtenveld van de Geest'. Drs. W. Dekker verzorgde de inleiding op de eerste dag. Hij ging in op de vraag waar de behoefte aan nieuwe vormen van geestelijk leven vandaan komen en hoe je daar tegenover zou moeten staan. De tweede dag gaf dr. D. Visser nader uitleg bij de resultaten van zijn promotieonderzoek die hij vastlegde in de dissertatie 'Paraklese in het perspectief van de parousie'.

Chr. Geref. predikantsvrouwenvereniging

Deze vereniging hield op 24 september haar jaarlijkse contactdag. De 57^e keer. Het ochtendprogramma bood een lezing van de heer J. Otte. De titel van zijn lezing was: 'een geestelijk verzorger, in de geestelijke gezondheidszorg'. In de middagvergadering is br. C. Groeneveld aanwezig, hij vertelt op indrukwekkende wijze over de Evangelieverkondiging in Siberië. Zijn thema was: 'licht boven de poolcirkel'.

Evangeliseren bij temperaturen tussen -30 en -50 graden! Het was bijzonder om te horen hoe God dit werk zegenet.

Contact emeriti en predikantsweduwen

Op 21 april werd de negende contactdag gehouden. Prof. Peels vertelde op een boeiende manier, met gebruik van een beamer, over de nieuwe BAMA-structuur van 'onze TUA'. Ook deelde hij mee, dat velen uit de breedte van de gereformeerde gezindte dankbaar gebruik maken van deze universiteit. Niet minder boeiend was het indrukwekkende verhaal van Jeanette de Waard over het inloophuis 'De Steiger' in Alkmaar. Samenvattend: 'Een toevluchtsoord in de woestijn!'. Er waren 42 bezoekers.

Vereniging van Regionale Christelijke Gereformeerde Studiekringen.

Op 20 maart belegde de vereniging een zeer boeiende conferentie te Veenendaal over 'de Nieuwe Bijbelvertaling en de Herziane Statenvertaling'. Sprekers waren mw. dr. M.H. de Lang, drs. W. Steenbergen en ds. B.J. van Vreeswijk. In het ochtendgedeelte kregen vertegenwoordigers van beide projecten gelegenheid uiteen te zetten wat dat inhoudt: het opnieuw vertalen van de Bijbel (de NBV) en het herzien van een bestaande vertaling (de HSV). Tijdens de conferentie werd ervoor gepleit om het gebruik van een bijbelvertaling over te laten aan de vrijheid van de kerken.

Stichtingen

Stichting Gereformeerd Jeugdwelzijn

De Stichting Gereformeerd Jeugdwelzijn (SGJ) is een landelijk werkende instelling met een gereformeerde identiteit. De SGJ verleent hulp aan jongeren en hun ouders die christelijke hulp zoeken bij opgroei- en opvoedingsproblemen. De SGJ kent de levensbeschouwelijke achtergrond van christenouders en werkt vanuit de waarden en normen van de Bijbel.

De SGJ heeft zes jeugdhuisen verspreid over het hele land. De vestigingen staan in Amersfoort, Boskoop, Huis ter Heide, Wezep en Zwolle. De SGJ heeft ook twee gezinshuisen. Deze zijn gevestigd in Dordrecht en Kampen. De SGJ plaatst jeugdigen in pleeggezinnen voor korte of langere termijn, weekenden of vakanties. Ook geeft de SGJ voorlichting over pleegzorg en houdt zich bezig met de werving en selectie van pleeggezinnen. Verder is er hulp aan en begeleiding van gezinsvoogdij-pupillen door de jeugdbeschermers (gezinsvoogden). Zoveel mogelijk wordt samen met de ouders gewerkt aan wat in het belang van de minderjarige is. Tevens wordt er hulp geboden aan jeugdigen en ouders bij gezinsproblemen, opvoedings- en andere problemen. De hulp wordt geboden door een maatschappelijk werker.

Stichting Dienstverlening Jongeren Wereldwijd

In 2004 gingen 36 jongelui onder de hoede van DJW en vol goede moed op stap om op drie verschillende locaties hun ervaringen op te doen. De verschillende groepen trokken naar Frankrijk, Egypte en Venda. Van elke bestemming volgt hieronder kort een beschrijving.

Frankrijk. Een voor DJW begrippen grote groep van veertien jongelui heeft in de gemeente van St. Martial, een kleine deelgemeente van Montauban waar ds. D.A. Brienen predikant is, meegeholpen aan het opknappen van de pastorie. Wanneer dit huis straks weer bewoonbaar zal zijn is het de bedoeling dat een evangelisten-echtpaar er in komt te wonen. De laatste twee weken verbleven ze in Nîmes bij ds. Landes, een echte Franse dominee. Daar hebben ze het hekwerk rond de kerk geverfd, de garage opgeknapt en meegeholpen aan het in elkaar zetten van een synode bulletin. Ze hebben aan den lijve ondervonden hoe het is als je gemeente

maar dertig of zelfs maar zes leden telt!

Egypte. Deze groep van zeven jongelui heeft een drietal weken besteed in de oase El Fayum, net ten zuiden van Cairo, waar ze hebben gewerkt aan een tehuis voor verstandelijk gehandicapte kinderen. Het was heel erg indrukwekkend, deze weken in een zo totaal andere cultuur dan de onze. Vooral het contact met christenen, die als minderheid in een moslimland leven, was erg verrijkend.

Venda – Fundudzi. Tenslotte is er een groep van vijftien jongelui te gast geweest in Doli-Doli, een klein dorpje in Venda. Deze groep heeft meegeholpen een kerkje te bouwen. Stenen aangeven, metselen, cement maken en dat soort dingen. De fundering was gereed toen de groep kwam, toen ze weggingen was de hele kerk bijna gereed. Welke indrukken zijn achtergelaten? Een gemeente die lang heeft gebeden om een eigen kerkgebouw en er nu eentje heeft! De uitstraling van Gods liefde, ondanks de armoede. Maar ook leer je ontzettend veel van jezelf. Het leven in primitieve omstandigheden, het leven in een andere cultuur, andere gewoonten.

DJW aan het werk in Afrika

DJW in Frankrijk in actie

De groep van veertien jongelui in Frankrijk

Stichting Steun aan Gereformeerde kerken in Frankrijk

Het is inmiddels zo'n vijftien jaar geleden dat de Stichting Steun Gereformeerde Kerken is opgericht. Er waren wel contacten vanuit onze kerken met het kerkverband van de EREI, maar er was geen mogelijkheid om langs de kerkelijke organen hulp te verlenen. In overleg met de buitenlandorganen van onze kerken is toen besloten tot het oprichten van deze stichting, die dus eigenlijk het orgaan is geworden van de hulpverlening vanuit onze kerken naar de Franse kerken waarmee wij corresponderen.

De werkwijze van de stichting is als volgt. Zij vraagt aan de Commission Permanente, een bestuursorgaan van de Églises Réformées Évangéliques Indépendantes, een aantal projecten te selecteren, die zij vanuit Nederland kunnen ondersteunen. Het blijkt dat de Franse kerken vaak niet voldoende draagkracht hebben om kleine extra's te realiseren, zoals een noodzakelijke aanpassing van een kerkgebouw, een bijzondere evangelisatieactie of een conferentie om elkaar te ontmoeten, terwijl de stichting beseft dat juist die extra's voor het kerkelijke leven in Frankrijk van zo groot belang zijn, om als kleine kerken te blijven functioneren en naar buiten te treden.

Voor 2004 vroeg de commission permanente een bijdrage voor de volgende projecten:

* een evangelisatieproject in Bordeaux-Bègles. Een bijdrage van € 1300 aan de kosten, met name voor publiciteit, de uitgave van een evangelisatiebulletin en de aanschaf van een groot aantal Bijbels, Nieuwe Testamenten en Evangelies.

* de renovatie van de verwarming in het kerkgebouw van Toulouse (€ 4000)

* een evangelieproject in St-Christol-lez-Alès, met onder meer een muziek-avond en een Bijbel-expositie in het dorpshuis (€ 1300)

* een evangelieproject in Berre-Marignane-Vitrolles, met onder meer een Bijbel-expositie en een cursus voor iemand die een alpha-cursus verzorgt (€ 1768)

* een groots opgezet evangelieproject van de kerk van Marseille (bijdrage aan aanschaf traktaten, materiaal, expositie in het kader van het jaar van de Bijbel en een aantal getuigende avonden: € 1650)

* een 'Gospel-cursus' opgezet in de Cevennen door de kerk van de Haute Vallée de l'Hérault waarvoor de predikant van Parijs-Massy (ds. P. Alméras) is uitgenodigd (bijdrage aan reiskosten en onkosten voor het materiaal voor een concert: € 1000).

Werkgroepen en kringen

Calvijnskring

De Calvijnskring vergaderde viermaal.

* Op 17 februari te Veenendaal, waar ds. A. van der Zwan een inleiding hield over een homiletisch onderwerp. Een drietal preken over Job 19, 25 en 27 werden met elkaar vergeleken, namelijk een preek van Joh. Calvijn, van Fr. Ridderus en van W. Ramaker. De titel van zijn lezing was dan ook: 'Van Calvijn tot Ramaker'.

* Op 27 april was er een druk bezochte vergadering te Veenendaal, waarvoor ook de kring 'Meerkerk' was uitgenodigd. Br. J.M.J. Kieviet hield een inleiding over 'Onze houding tegenover de PKN en ten opzichte van hen die niet met de fusie meegaan.' Zo vlak voor de fusiedatum van 1 mei 2004 een heel actueel onderwerp.

* Op 29 juni vond de jaarlijkse vergadering met de dames plaats, te Leersum in Hotel 'De Donderberg'. Dr. W. van Vlastuin was de gastspreekster die een boeiende causerie hield over het leven en werk van Jonathan Edwards.

* Op 12 oktober vond te Veenendaal een vergadering plaats, waarbij een gedeelte uit de Institutie van Calvijn centraal stond. Br. J. van Dijk gaf een inleiding over de ambtsleer bij Calvijn.

Landelijke Werkgroep Kerk en Vrouw

De Landelijke Werkgroep Kerk en Vrouw is in het jaar 2004 tweemaal bijeen geweest voor een landelijke bijeenkomst in de Chr. Geref. Ichtuskerk in Amersfoort.

Op 17 april was het thema: 'Theologie en dan...? Vrouwen vertellen'. Onder leiding van Jolande Voorsluys vertelden Rike den Hertog, Alice Langbroek, Lia Romkes en Margriet Sprong wat ze gedaan hebben met hun studie theologie.

De tweede bijeenkomst was op 6 november. 'Eenheid in verscheidenheid, de kleine oecumene' was toen het onderwerp. Sprekers: ds. A.van Houdt (GKV), ds. P.J.H. Krol (NGK) en prof.dr. J.W. Maris. Dit forum werd geleid door Hannie Poot. Wat ons door kerkmuren heen bindt zijn onze gezamenlijke wortels in het Woord van God en het Gereformeerde belijden.

Bijeenkomst Landelijke Werkgroep Kerk en Vrouw

Chr. Geref. Bezinningskring binnen de classis Leeuwarden

Deze kring had in 2004 de navolgende activiteiten. Op 13 februari sprak ds. H.H. de Haan uit Broeksterwoude over de blijvende betekenis van de afscheiding. Op 24 april is er een middag gehouden over het thema 'Het wezen van de kerk'. De volgende punten werden behandeld: De kerk als het volk van God, de kerk als het lichaam van Christus, en de kerk als woonplaats van de Heilige Geest. Dit onderwerp is door de predikanten ds. H. Korving en ds. J.H. van Dijk ingeleid. Op 24 september sprak ds. C. Bos uit Urk over het onderwerp 'Huisgodsdiens'. Op 26 november sprak ds. J. Brons uit Urk over het onderwerp: 'De verbondsleer bij Prof. J.J. v.d. Schuit'.

Werkgroep Lichamelijk Gehandicapten

De jaarlijkse Ontmoetingsdag van deze werkgroep werd gehouden op 31 januari in de Bethelkerk te Veenendaal. Mevrouw Hiltje Vink – Kersbergen hield een inleiding over het onderwerp: 'Herbergzaamheid in de Christelijke gemeente'. De reis met de boot ging dit jaar door een groot deel van Zuid-Holland. Het is een fijne vakantie geweest voor de gasten met veel leuke activiteiten die waren voorbereid door de diverse gemeenten. De jongeren zijn naar Vollenhove geweest in 't Follenhoegh, een mooi aangepast huis, waar zij met elkaar een leuke vakantie hebben beleefd. De Midweek-vakantie was weer erg moeilijk vol te boeken, en hoewel een kleine groep van totaal 12 personen een heel geslaagde vakantie heeft gehad, is er besloten deze

week voor 2005 te schrappen. De week in het F.D. Roosevelthuis Doorn was ook weer erg geslaagd. Het is steeds weer een gezellige week in een rustige omgeving midden in het bos. Met ook weer vele activiteiten, georganiseerd door de leiding van deze week.

Comités en commissies

Landelijk comité ter voorbereiding van ouderlingen- en diakenconferenties

Het comité besloot om vanaf 2004 slechts één conferentie te beleggen in verband met het feit dat er binnen het kerkelijk werk verschillende, ook voor ambtsdragers opbouwende, conferenties belegd worden. De conferentie voor 2004 was op 3 april. Het thema van de conferentie was 'Wat is de plaats van de jeugd in de gemeente van Christus'. Sprekers waren de di. H. de Graaf uit Opperdoes en G. Vos uit Assen.

Het Landelijk Comité Voorbereiding Ouderlingen en diakenconferenties bijeen

Vormingscursus

Ook in 2004 hebben zich weer ruim 250 deelnemers opgegeven voor de landelijke vormingscursus. Op de locaties Apeldoorn, Drachten en Rotterdam/Capelle aan de IJssel werden deze cursussen op negen zaterdagen gehouden. In Goes werden onderstaande onderwerpen op zes zaterdagen behandeld. De diverse onderwerpen werden soms door de cursisten zelf aangegeven. Medewerking gaven dit seizoen: ds. H. Biesma over 'De periode tussen het Oude en Nieuwe Testament', mevrouw drs. C.T. Boerke over 'De Reformatie en de Doperse uitdaging', prof. dr. G.C. den Hertog over 'Karl Barth', ds. J. Jonkman over 'leven in de eindtijd', drs. W. Steenbergen over 'De Bergrede' en drs. J. Vuijk over 'de kerkdienst als liturgie'.

Gereformeerd appèl

Op zaterdag 4 september 2004 was er de jaarlijkse gebedsbijeenkomst in Amersfoort. Ds. A. Buursema (GKV), ds. M. Oppenhuizen (CGK) en ds. H.J. Zuidhof (NGK) verleenden hun medewerking. De avond stond in het thema van 'Christus maakt heel'. Er waren zo'n 80 aanwezigen. Voor de zondag erop volgend, 5 septem-

ber, is de zaak van de eenheid als gebedsonderwerp voorgelegd aan alle Chr.Geref. kerken, alle Ned.Geref. kerken en alle Geref.Kerken Vrijgemaakt via een brief.

Jubilea

In 2004 mochten heel wat predikanten uit ons predikantencorps een jubileum gedenken.

We beginnen met de langstdienenden. De broeders J.H. Carlier, W. van Heest en Th. Rutters mochten gedenken dat ze 50 jaar in de dienst van de Koning stonden (zoals één dat uitdrukte).

De broeders G. Bouw, P. den Butter, J. J. de Jonge, J. van Mulligen, J. Plantinga en P. Roos waren 40 jaar Verbi Divini Minister. De broeders P. J. van Dam, G. Drayer, H.H. de Haan, H. Korving, P.C. de Lange, W.W. Nijdam, N. Ribbers, M. van der Sluys en M.W. Vrijhof, stonden 25 jaar in het ambt. Hierna volgt een terugblik op wat zij, naar de hun gegeven gaven, in ons kerkelijk leven mochten betekenen.

Vijftig jaar geleden stelde het curatorium vijf broeders beroepbaar. Slechts drie van hen mochten het afgelopen jaar de bijzondere mijlpaal bereiken van 50 jaar dienstbaar zijn in het Koninkrijk.

De eerste die beroepbaar werd gesteld was **br. W. van Heest**. Hij begon met zijn studie theologie in 1948 in Utrecht, haalde daar zijn kandidaatsexamen in 1951 en studeerde van 1951-1953 in Apeldoorn. In zijn eerste gemeente, Rozenburg (Z-H), werd hij bevestigd op 4 maart 1954. Deze gemeente heeft, zo schrijft hij, in het hart van mijn vrouw en in het mijne altijd een bijzonder plaatsje behouden. In 1958 voerde zijn weg naar Emmen. Een heel kleine gemeente toen! Deze predikantsplaats was mogelijk gemaakt door de steun van de deputaten Evangelisatie. Speciale aandacht vroeg het industriepastoraat. Vanaf 1963 mocht hij de gemeente te Broek op Langedijk dienen. Vanaf 1968 tot 1975 was hij missionair predikant van Amsterdam-Nieuw-West, uitgezonden ten dienste van de Torajakerken in Indonesië. Enige dagen voor zijn vertrek naar Indonesië legde hij het doctoraal examen theologie af aan de VU te Amsterdam. Als docent aan de Theologische Hogeschool te Rantepao mocht hij medewerken aan de opleiding van enkele honderden predikanten waarvan enkele tientallen bestemd waren voor de Gereja Toraja Mamasa. In Nederland teruggekeerd werd hij in augustus 1975 verbonden aan de gemeente van Ridderkerk. In 1978 ontving hij een benoeming tot wetenschappelijk medewerker aan de toenmalige Theologische Hogeschool te Apeldoorn. Gedurende 10 jaar heeft hij daar godsdienstwetenschap, missiologie en oecumenica mogen doceren. Inmiddels had hij het beroep van de gemeente van Deventer aangenomen (1983). Deze gemeente diende hij tot 1990. In dat jaar werd hij vrijgesteld van zijn ambtelijke arbeid om als voorzitter de leiding van het deputaatschap voor de Zending op zich te nemen. In 1996 werd hem emeritaat verleend. Dankbaar ziet hij terug op 50 jaren in dienst van Gods Kerk en Koninkrijk. Hij benadrukt dat dit uitsluitend is te danken aan genade van de Heere, die hem riep en bekwaam maakte.

Ds. J.H. Carlier is de tweede gouden jubilaris. Terugkijkend op deze periode onderstreept ds. Carlier allereerst het voorrecht dat God hem een vrouw naast zich gaf die net als hij, met eigen gaven diende in de gemeentes en in het zendingswerk. Op 10 november 1954 werd Han Carlier als 25-jarige kandidaat bevestigd als dienaar des

Woords in de gemeente van Zutphen. Deze gemeente diende hij tot 1961. Toen leidde zijn weg naar Kampen waar hij tot 1967 werkzaam was. Daarna kwam de gemeente van Leiden, daar 'stond' hij 10 jaar. De gemeente van Amsterdam Nieuw-West was zijn laatste gemeente. Daar mocht hij werken tot 1986. Tot zijn emeritering in 1994 was ds. Carlier actief als secretaris van de buitenlandse zending. Een opdracht die hij met veel liefde en toewijding heeft verricht. Daaromheen had ds. Carlier zitting in verschillende deputaatschappen, zoals: polderdeputaten, deputaten evangelisatie, deputaten evangelieverkondiging onder Israël. Daarnaast ervoer hij de contacten met het Instituut voor evangelisatie, het Nederlands Bijbelinstituut en Trans World Radio, vooral door de geestelijke vorming, die er vanuit ging, als zeer verrijkend. Het houd je bij de tijd en bij de Schriften, meldde hij. Ook is hij dankbaar dat hij nog steeds dienstbaar mag en kan zijn in de kerken in zijn emeritaatsperiode (1995-heden). Daarvoor biedt de betrokkenheid bij verschillende facetten van het Koninkrijk van God nog genoeg perspectieven. In verwondering over en met dankbaarheid voor Gods genade en trouw heeft de familie Carlier op 14 november het 50-jarig ambtsjubileum herdacht.

De derde jubilaris die 50 jaar mocht dienen in het ambt is **ds. Th. Rutters**. Inclusief zijn vooropleiding studeerde onze broeder acht jaar in Apeldoorn, hij werd op 12 december 1954 bevestigd door prof. J. Hovius en aan de gemeente van Stadskanaal verbonden. In die tijd was het werk gecombineerd met de gemeente van Wildervank. In Enschede-West was hij predikant van 1958 tot 1961. In dat jaar wisselde hij zijn predikantsplaats met die van Nijmegen. Zijn werk was daar sterk op Evangelisatie gericht, begrijpelijk in zo'n grote Rooms Katholieke stad. Zeven jaar werkte hij hier met vreugde. Toen kwam de roeping naar Baarn, daar diende hij tot 1974. Van daar vertrok hij naar Deventer, een gemeente die hij vijf jaar diende. In Amsterdam-Noord werd in 1979 de herdersstaf opgenomen en in Steenwijk gaf hij zijn gaven van 1986 tot aan zijn emeritaat. Het pastoraat had zijn hart, daarom kon hij, ondanks zijn emeritaat, niet stoppen en diende nog een aantal jaren in de bijstand aan het pastoraat in de gemeenten van Dokkum, Heerenveen en Wormer. Terugkijkend op zijn leven zegt onze broeder: Ik ben God dankbaar voor Zijn leiding in mijn leven, voor ons 50 jarig huwelijk dat we mochten gedenken, ik ben de hoogleraren in Apeldoorn dankbaar voor alles wat ze mij meegaven, ik ben al die kerkenraden dankbaar voor de steun die ze gaven. Hij eindigt met: Geloofd zij God, Die Zijn genade aan mij heeft grootgemaakt.

We komen nu bij de jubilarissen die 40 jaar predikant zijn. Terugziende op deze 40 jaar is het een zegen van de Heere dat alle zes de broeders die in juli 1964 beroepbaar gesteld werden door het curatorium, hun 40 jarig ambtsjubileum mochten gedenken.

Als eerste noem ik **ds. G. Bouw**. Al jong was onze broeder bezig met de geestelijke en eeuwige dingen. Mede o.a. door de dood van zijn vader op 48-jarige leeftijd. Na zijn beroepbaarstelling in 1964 werd hij bevestigd in de gemeente van Eemdijk als herder en leraar. In 1967 leidde de Heere zijn weg naar de gemeente van

Scheveningen die hij ruim twintig jaar mocht dienen. In 1987 werd hij daar weggeroepen om in Urk (Eben-Haëzer) de gemeente voor te gaan. Het waren tropenjaren, aldus br. Bouw en het was geen wonder dat hij in 1993 voor 8¹/₂ maand werd uitgeschakeld. Erg moeilijk, maar achteraf wel goed en nuttig, zegt hij hierover. Als leiding van de Heere ervoer hij de roeping van de kleine gemeente van Doornspijk in 1995. Een zegenrijke periode van acht en een half jaar volgde. Terwijl hij op 67-jarige leeftijd aan emeritaat begon te denken, kwam de roep uit Alphen aan den Rijn. Een gemeente die twee jaar daarvoor gescheurd was. Sinds 3 maart 2004 mag hij daar nu met veel genoegen en met merkbare zegen dienen. In diepe verwondering hebben hij en zijn vrouw het ambtsjubileum herdacht. Boven

alles staan voor hem de woorden: 'Uw liefdedienst heeft mij nog nooit verdrotten'.

Als tweede jubilaris noem ik **ds. P. den Butter**. Geboren in Rotterdam op 31 januari 1938, gebruikte de Heere de verkondiging van wijlen ds. F. Laman om hem te roepen tot het bijzondere ambt. Hij begon zijn studie in Apeldoorn in 1957 en werd in 1964 als predikant bevestigd in zijn eerste gemeente. Dat was de kleine gemeente van Gorinchem. In 1967 volgde daarop de grote gemeente van Bunschoten. In 1975 vertrok hij naar Canada, waar hij de gemeente van Toronto (Free Reformed Church Canada) diende. In 1978 was zijn volgende overzeese gemeente die van Hamilton. In 1982 kwam hij weer naar Nederland en diende achtereenvolgens de gemeenten van Middelharnis (1982-1988), van Urk (Maranatha) van 1988 tot 1990, van Driebergen (1990-1996) om vervolgens weer terug te keren tot de gemeente van Middelharnis die hij nu al weer vanaf 1996 mag dienen. Br. den Butter bekleedde in ons breder kerkelijk leven verschillende functies binnen deputaatschappen en synodes. Hij zegt daarvan dat het niet zo belangrijk is, daar achteraf veel aandacht aan te besteden. Daarom volstaan we met deze sobere vermelding. Onze broeder schrijft dat hij aan de kerken die hij heeft mogen dienen veel te danken heeft. Via haar dienst heeft hij de Heere mogen leren kennen en via die kerken heeft hij het ambt mogen ontvangen. Dat geeft een band en vanuit die band heeft hij geprobeerd zijn werk in het midden van onze kerken te doen. Wie onze broeder kent weet van zijn oprechte zorg over de prediking in onze kerken. Die heeft te maken met het eeuwig wel of eeuwig wee van zondaren. Gaan we met de mensen echt eerlijk om, zo is zijn vraag.

De derde jubilaris is **ds. J.J. de Jonge**. Hij is geboren in Kapelle-Biezelinge en ging met zijn ouders als 11-jarige jongen over van de Ned. Hervormde Kerk naar de Chr. Geref. Kerk. Getroffen door een preek van wijlen prof. van der Schuit kwam het verlangen om de Heere te dienen in het ambt. Dat verlangen werd werkelijkheid in 1964. Toen werd hij bevestigd in het door hem begeerde ambt in de gemeente van Noordscheschut. Van 1967 tot 1976 was hij voorganger in Kampen. Samenwerking werd gezocht met 'de buitenverbanders' ter plaatse. Het was de groep die uittrad uit de Geref. Kerk Vrijgemaakt, nu de Ned. Geref. Kerk. Dat resulteerde in de eerste kanselruil met die gemeente. In 1976 ging zijn weg naar Stadskanaal, waar hij mocht dienen tot 1980. In dat jaar werd hij door gemeente van Zwolle beroepen als predikant voor de geestelijke verzorging van doven. Met veel vreugde heeft hij dit werk mogen

doen tot zijn emeritaat in 1996. Terugkijkend op zijn leven, zegt onze broeder: 'gekomen uit de ruimte van de Hervormde Kerk, was ik altijd wat onrustig binnen de sterke beslotenheid waarin de Chr. Geref. kerk, zeker toen, leefde'. Daarom had hij ook veel contacten buiten onze kerken. Zo was hij een jaar actief als legerpredikant, deed hij actief mee aan de evangelisatiediensten in de Spuikerk in Amsterdam, ging graag voor in diensten voor en met verstandelijk gehandicapten, zette met anderen een regionale actie op in de P.S. van het Noorden voor hongerend India (1966), verzette zich tegen de apartheidspolitiek in Zuid-Afrika enz. Terugkijkend zegt onze broeder dan ook dat hij met blijdschap en dankbaarheid mag terugzien op een mooie en rijk geschakeerde ambtelijke loopbaan, daarbij een onvoorwaardelijke steun

ontvangend van zijn vrouw. Aan God de lof, de dank en de eer.

We gaan verder en komen bij de vierde jubilaris, dat is **drs. J. van Mulligen**. Geboren 8 juni 1940 in Steenwijk, uit een van oudsher christelijk gereformeerd geslacht, studeerde hij van 1959-1964 in Apeldoorn. Op 18 november 1964 werd hij bevestigd tot predikant van de Chr. Geref. kerk van Wildervank-Veendam. In 1969 werd hij verbonden aan de kerk van Rotterdam-Zuid en van 1976 tot 1982 mocht hij dienen in de kerk van Veendaal-Bethel. Daarna volgde Amsterdam van 1982 tot 1989. In datzelfde jaar werd de herdersstaf opgenomen in de samenwerkingsgemeente van Lelystad. Vanaf 1996 mag hij dienen als voorganger van de gemeente van Den Haag-Zuid. Deze laatste gemeente wordt gediend in combinatie met het voorzitterschap van Deputaten Zending, eveneens vanaf 1996.

Op 19 dec. 1989 deed hij doctoraal examen met als hoofdvak Oude Testament. Buiten zijn ambtelijk werk in de gemeenten was hij jarenlang bestuurslid van de Evangelische Alliantie, bijna tien jaar bestuurslid van de

Stichting Zendtijd voor de Kerken daarin Deputaten Radio- en televisiediensten vertegenwoordigend. Zowel de gemeenten die hij gediend heeft als de organisaties waar hij bij betrokken was hebben ertoe bijgedragen dat hij zich breed heeft opgesteld met een sterk missionaire inslag. De ontmoeting met andere bijbelgetrouwe christenen heeft hem altijd bijzonder gestimuleerd om eenheid te zoeken met hen die op dezelfde grondslag staan. Daarbij vernieuwingen niet schuwend als die dienstbaar waren aan de eigentijdse verkondiging en beleving van het evangelie en tegelijk zich sterk makend voor vormen van gemeenteopbouw die de gemeenschap en de missionaire roeping van de gemeente bevorderen. Vanuit die visie heeft hij het werken in de grote stad altijd als een uitdaging ervaren in de overtuiging dat juist daar eigentijdse verkondiging, pastoraat en gemeentevorming een belangrijke rol spelen. Terugkijkend op deze periode van 40 jaar is er dankbaarheid dat God hem wilde gebruiken in zijn dienst.

Nummer vijf op de rij is **ds. J. Plantinga**. Ik wil beginnen met een terugblik op de 40 jarige ambtsperiode van deze broeder. Hijzelf karakteriseert die periode als volgt: 'uit liefde tot Christus en Zijn gemeente heb ik geprobeerd het werk te doen, waartoe Hij mij riep'. Voor hem was het werk in de gemeente het belangrijkste. Dat werk overziende waren het respectievelijk de volgende gemeenten die hij mocht dienen: Rozenburg

(1964), Dronten (1972), Leeuwarden (1978), Groningen (1988). In 2002 mocht hij met emeritaat gaan. Dat betekent echter niet dat hij niet actief bezig blijft, voor zover de gezondheid het toelaat is het preekrooster nog altijd gevuld. Naast het ambtelijk werk in de gemeente, kreeg onze broeder ook de kracht allerlei ander werk te doen op kerkelijk en maatschappelijk terrein. Vaak was hij afgevaardigd naar de Generale Synode. Hij was actief in diverse deputaatschappen, voorzitter van de C.G.J.O., bestuurslid van het landelijk bestuur van de CDA, enz. enz. Bij alles wat mocht gebeuren ondervond hij de steun van zijn vrouw. Bij haar en bij onze broeder overheerst de dankbaarheid tegenover de Heere, Die hem wilde en nog wil gebruiken.

De laatste van de rij van zes is **ds. P. Roos**, zoon van wijlen ds. M.S. Roos. Na het admisssie examen in 1959 begon de studie in Apeldoorn. Zijn eerste gemeente was Nijkerk, die hij diende van 1964-1967. De tweede gemeente was Middelharnis (1967) waarna in 1973 die van Harderwijk volgde. In 1981 werd in Utrecht-Noord de herdersstaf opgenomen. Br. Roos schrijft er bij: 'Ik had mijn leven lang een sterke afkeer van de grote stad in het algemeen, inzonderheid van Utrecht, al was het mijn geboorteplaats. Maar het was heel duidelijk dat de Heere me daar wilde hebben, wanneer dat duidelijk is mag je er ook met vreugde werken'. In 1995 volgde de gemeente van Damwoude. Daar mag hij tot op heden dienen. Terugkijkend is hij dankbaar dat hij deze vijf gemeenten heeft mogen dienen, gemeentes met verschillende achtergronden. Toch was er overal plaats voor het Woord. Dankbaar heeft hij overal genoten van broeders kerkenraadsleden, die hem gesteund hebben. Het is hem persoonlijk een groot wonder, dat de Heere hem niet alleen in de bediening gesteld heeft, maar dat Hij hem daarin ook bewaard heeft. Wie ds. Roos kent weet dat hij zijn bezorgdheid over de Kerk van Nederland in het algemeen niet onder stoelen of banken steekt. Hij zegt het zo: 'Ik leef in deze tijd en heb helaas ook deel aan het verval van onze dagen. In deze dagen geldt het woord van Christus voor ieder: Strijdt om in te gaan door de enge poort! Tegelijk mag ik getuigen dat ik het geloof heb mogen behouden.'

Nu komen we bij de broeders die 25 jaar geleden in het ambt van dienaar des Woords werden bevestigd. Ik laat ze één voor één de revue passeren. Ik doe dat in alfabetische volgorde.

De eerste die ik noem is **ds. P. J. van Dam**. Geboren in Baarn, werd hij, na zijn studie in Apeldoorn op 15 november 1979 predikant in Woerden. Deze gemeente heeft hij 11 jaar mogen dienen. In 1990 werd een beroep aangenomen naar Emmeloord, daar volgden negen jaren in het bijzondere ambt. In 1999 werd een beroep aangenomen naar Purmerend in combinatie met Amsterdam-Noord, een gemeente die sterk vergruisd was. In 2004 is de verbintenis met Amsterdam-Noord beëindigd en vond onze broeder,

naast zijn werk in Purmerend, werk als Geestelijk Verzorger in de Justitiële Jeugdinrichting Teylingereind in Sassenheim. Terugkijkend naar de afgelopen 25 jaar ziet onze broeder als zegenrijke hoogtepunten de ingebruikname van het nieuwe kerkgebouw in Woerden, ook het catechese mogen geven in Jeugdhuis de Stuw in (toen nog) Utrecht. Als verrijkende ervaring kijkt br. van Dam terug op zijn periode waarin hij gediend heeft als legerpredikant in de Palmkazerne in Bussum. Mogen werken in het Koninkrijk van onze God, met de vrouw naast zich die God hem gaf, en het telkens weer nieuwe mogelijkheden krijgen om dat werk te blijven doen, is de verwondering en de dankbaarheid van ds. Van Dam.

De tweede in de rij van 25 jarige jubilarissen is **ds. G. Drayer**. Hij is geboren in de pastorie (7 juni 1951) van Drachten en heeft daar ook zijn jeugd doorgebracht. Zijn verlangen om dienstbaar te zijn in Gods Koninkrijk heeft in 1973 vorm gekregen. Hij werd als admissiaal student toegelaten tot de Theologische Hogeschool te Apeldoorn. In 1978 volgde de beroepbaarstelling. Omdat hij zich beschikbaar had gesteld voor uitzending naar het zendingsveld volgde echter eerst een zendingsopleiding. Op 31 januari 1979 werd hij in Hoogeveen door zijn vader bevestigd in het ambt. In diezelfde dienst werden hij en zijn vrouw door ds. K. Boersma uitgezonden als zendingsechtpaar naar het zendingsgebied in Venda, Zuid-Afrika, met als opdracht: 'maak jezelf overbodig'. In alle opzichten, hebben zij daar hele goede jaren mogen beleven. 1992 stond in het teken van hun repatriëring naar Nederland, nadat het werk volledig was overgedragen aan de kerken aldaar. Op 13 mei 1993 werd hij, opnieuw, door zijn vader in Zoetermeer bevestigd als predikant. Na een jaar lang zijn aandacht te hebben verdeeld als gemeentepredikant van Zoetermeer en secretaris van de Zending, is hij sinds 1 oktober 2003 volledig vrijgesteld voor het werk op het Kerkelijk Bureau. De ene helft van zijn taak is het werk van secretaris diaconaat ten dienste van, wat we in onze kerken noemen het werk van Hulpverlening in binnen- en buitenland. De andere helft van zijn taak is secretaris van de Zending. Dienstbaar zijn aan de komst van Gods Koninkrijk is vanaf het begin zijn motief geweest waaronder hij zijn werk heeft mogen en willen doen. Dankbaar kijkt hij terug dat hij zijn van God ontvangen gaven zo heeft mogen en kunnen inzetten.

De volgende jubilaris is **ds. H.H. de Haan**. Op 8 januari 1953 zag ds. De Haan het levenslicht in Dokkum. Als kind al was er de vreeze des Heeren in zijn leven. Na bewaard te zijn in een ernstig ongeluk werd de roeping tot het predikambt voor hem duidelijk. Na zijn studie in 'Apeldoorn' werd hij op 1 november 1979 bevestigd door ds. A.J. Otter in zijn eerste gemeente, de gemeente van Westzaan. De eerste liefde en een rijke periode zijn de herinneringen aan deze gemeente. Na 4 1/2 jaar volgde de gemeente van Rotterdam-West, een echte stadsgemeente, waar met zegen gewerkt mocht worden. In 1988 werd de overgang gemaakt naar de gemeente van Spijkenisse. Ruim vijf jaar mocht daar Gods Woord klinken. Toen kwam de roep van de gemeente van Heerde. Een hele overgang van de hectische stad naar de rustige Veluwe. Maar ook daar zegende de Heere zijn werk. In deze periode was ds. De Haan zendingsdeputaat, werk dat hij met vreugde heeft

gedaan en waarbij de liefde tot de zending sterker werd. Na 3 $\frac{1}{2}$ jaar kwam de roep op hem af van de gemeente van Broeksterwoude-Andreas, alwaar hij op 15 augustus 1997 bevestigd werd. Een moeilijke opgave, gezien de scheuring die in 1990 had plaats gevonden. Toch heeft hij hier een duidelijke roeping van Godswege in gezien en is verwonderd dat de Heere ook hier zijn bediening zegent. Terugkijkend op 25 jaar arbeider zijn in Gods Koninkrijk, typeert ds. De Haan zijn werk als volgt: bruidswerver van Christus te zijn, dat is onze taak. Het is een groot wonder, als je ondervinden mag dat de Heere jou als middel in Zijn Hand wil gebruiken, zodat zondaars worden gebracht tot Hem of steeds nauwer aan Hem verbonden worden, Gode tot eer.

Als vierde jubilaris treedt voor het voetlicht **drs. H. Korving**.

Ds. H. Korving werd op 1 december 1954 geboren te Scheveningen. Precies 24 $\frac{1}{2}$ jaar later, op 1 juni 1979 werd hij als predikant bevestigd in zijn eerste gemeente. Tussen deze data lagen de jaren van zijn vorming, waarop hij met dankbaarheid terugziet. Als jong en onervaren predikant zette hij zijn eerste schreden op het pad van de ambtelijke verantwoordelijkheid in Drogeham. In herinnering blijft de goede tijd die hij hier had. Op 16 augustus 1979 trad hij in het huwelijk met Margriet Langbroek, die hem de jaren door tot een onmisbare steun is geweest. Na bijna zes jaar kwam de duidelijke roep van de gemeente van Veenendaal-Priël. Het werden drukke maar ook heel leerzame jaren in deze grote gemeente, waar hij in februari 1985 intrede deed. De omgang met geofefende christenen gaven stimulansen voor de prediking. Ondanks de drukke werkzaamheden ontving hij kracht en lust om verder te studeren, hetgeen in 1990 resulteerde in het afleggen van een doctoraal examen. Toen kwam Kerkwerve. Van een grote gemeente naar een rustig dorp. De overgang was groot. Maar toch goed, omdat de Heere de weg had gewezen. Het werden tien heel goede en gezegende jaren. In deze periode nam ds. Korving deel in een aantal kerkelijke commissies, zoals de beide studiedeputaatschappen naar de plaats van de vrouw in de kerk. In 2001 wees de Heere hem de weg naar Leerdam. In deze gemeente mogen ze nu drie jaar met vreugde werken. Ds. Korving heeft de klassiek-gereformeerde leer lief en staat die van harte voor. Een gedegen uitleg van de Schrift en de toepassing ervan die ingaat op de vragen van de geestelijke beleving alsook op de praktijk van het christenleven ziet hij als het voedsel waar de gemeente recht op heeft en wel bij kan varen. Daaraan dienstbaar te mogen zijn is zijn roeping en voorrecht.

We vervolgen de rij met **ds. P.C. de Lange**. Geboren in Ermelo op 26 februari 1950, kwam het verlangen predikant te worden in de Chr. Geref. Kerken tijdens zijn studie economie aan de V.U. in Amsterdam. Van 1974-1978 studeerde hij aan de toen nog Theologische Hogeschool in Apeldoorn. Na de beroepbaarstelling werd hij op 25 januari 1979 bevestigd als predikant in Noordscheschut. Er volgde een goede periode waarin hij ook geestelijk mocht groeien in het ambt. Op 12 juni 1985 werd hij in Almelo bevestigd. Een heel andere gemeente. Voor onze broeder en zijn gezin een niet gemakkelijke periode gezien het verschil in liggingen in de gemeente. Toen kwam het beroep naar het Groninger land. Op 6 januari 1993 werd hij bevestigd als predikant van de nog steeds groeiende gemeente Thesinge/Westerwijtwerd. Daar

de gemeente twee preekplaatsen heeft, staat hij daar (met veel vreugde!) elke zondag drie maal op de kansel. Buiten het gemeentewerk dient hij de kerken al een aantal jaren als deputaat naar art. 49 K.O. In zijn ambtelijke werk heeft hij veel gehad aan de bevestigingstekst en preek van ds. A. Bijkerk in Noordscheschut: de taak van een predikant is het uitzaaien van het zaad van Gods Woord. Hij hoeft er niet voor te zorgen, dat het zaad opkomt en vrucht gaat dragen. Dat kan hij ook niet. Daar zorgt God wel voor! Hij ervaart het werk als predikant in de gemeente niet altijd als gemakkelijk, maar wel als heel dankbaar. Als herder wilde hij graag midden tussen de schapen staan. Dat gaf en geeft nog steeds veel voldoening. Terugkijkend op de afgelopen 25 jaar is er dankbare verwondering, dat God hem in Zijn kerkelijke weide heeft willen gebruiken.

De zesde zilveren jubilaris is **ds. W.W. Nijdam**. Terugkijkend op zijn leven kan ds. Nijdam zeggen dat hij ongeveer 7 jaar oud was toen zijn hart werd geopend voor God en Zijn Woord onder de prediking van ds. J.C. Maris. Al in diezelfde tijd ontstond er het verlangen om zelf het evangelie te mogen verkondigen. De weg erheen was soms een omweg. Na het gymnasium heeft hij één jaar theologie gestudeerd in Utrecht. Daarna ging hij een heel andere kant uit: hij studeerde in Leiden een aantal jaren sociologie van niet-westerse volken, en vervolgens vervulde hij anderhalf jaar lang zijn militaire-dienstplicht. Maar de roeping tot het ambt werd in die jaren steeds duidelijker. Na de studie in Apeldoorn werd Klundert op 23 maart 1979 de eerste gemeente, die hij ervaren heeft als een vriendelijke, hartelijke gemeente, fijn om er als kandidaat te beginnen. Van 1984 tot 1995 stond hij in Hilversum-Oost, een periode die voor hem en zijn gezin niet de gemakkelijkste is geweest. In 1995 kwam de roep van de gemeente van Alblasserdam, waarin hij een duidelijke weg van de Heere zag. In deze gemeente mag hij met vreugde en zegen dienen. Daar de gemeente niet zo groot is mag hij ook in andere gemeentes in de classis Dordrecht een waardevolle bijdrage leveren in het pastoraat en de catechese. Als hij al die jaren overziet, dan kan hij, samen met zijn vrouw, van harte de tekst naspreken die in verband met het ambt vaak geciteerd wordt, maar die zij beslist niet als cliché ervaren: 'Die u roept, is getrouw' – in verleden, heden en toekomst. Dan rest de dankbare verwondering.

Wanneer we de volgende jubilaris voor het voetlicht halen blijven we in de buurt van Alblasserdam. Het gaat om **ds. N. Ribbers** van Papendrecht. Zijn wieg stond in de pastorie van Ulrum. Predikant worden als zoon van een predikant is niet vanzelfsprekend. Ds. Ribbers schrijft dat hij zich op jonge leeftijd juist altijd sterk verzet tegen de gedachten: 'jij zult vast dominee worden, omdat jouw vader dat is'. Op 14/15 jarige leeftijd werd hij echter wel duidelijk geroepen, vlak voordat het examenvakkenpakket gekozen moest worden. De studie in 'Apeldoorn' verliep voorspoedig en op 18 mei 1979 werd hij door zijn vader bevestigd in Meppel. Hij heeft er een goede tijd gehad. De tijd in Meppel werd onderbroken door 'jaarlingschap' legerpredikant in 1986-1987. Daarna kreeg hij nog een heel vruchtbare en mooie tijd in Meppel. Op 3 juni 1992 werd de overstap gemaakt naar de gemeente van Gorinchem. Een streekgemeente op de goede degelijke ondergrond van de Alblasserwaard / Vijfherenlanden / Land van Altena. Ook in Gorinchem heeft hij een goede tijd gehad; met veel kringenwerk in de gemeente. Op 2 november 2003 werd hij bevestigd in Papendrecht, na de gemeente al een periode als consulent gediend te hebben. Papendrecht is een heel

bruisende gemeente, met een goed kader en veel enthousiasme. In breder verband diende ds. Ribbers in verschillende deputaatschappen. Vijftienving jaar overziend, zijn er bij hem de volgende gedachten: allereerst dankbaar dat de Heere nooit loslaat het werk van Zijn handen, ook niet als Hij iemand roept tot het predikantschap. Aan zijn genade en trouw is het te danken dat ik al die jaren de dienst heb kunnen verrichten. Het voorganger zijn is toch iets anders geworden dan dat ik er vroeger tegenaan keek. Er heeft een 'cultuuromslag' plaatsgevonden in samenleving en kerk. Het is een geweldige uitdaging om leiding te geven aan een gemeente in een tijd, waarin van alles in beweging is. Maar het Woord van God heeft kracht en geeft richting in alle tijden.

Nummer acht in de rij van zilveren jubilarissen is **ds. M. van der Sluys**.

Geboren op 28 maart 1949 te Rotterdam-Delfshaven groeide hij op in een grote wereldstad nabij een godvrezend geslacht. Vanaf zijn kinderjaren had hij indrukken van dood, eeuwigheid en de verlossing in Christus. Na het middelbaar onderwijs volgde hij de universitaire studie te Rotterdam (medicijnen), Utrecht en Apeldoorn (theologie).

Na de beroepbaarstelling in 1979 volgde het beroep naar Kerkwerve dat mocht worden aangenomen. Op 10 mei was de bevestiging in het ambt door ds. W. van Sorge. Bij het 30-jarig bestaan van de gemeente te Kerkwerve verscheen van de hand van ds. Van der Sluys het herdenkingsboekje *Van Israëls God gegeven*. 11 jaar lang mocht hij arbeiden in de plaatslandsgemeente op Schouwen. Op 2 september 1990 werd afscheid genomen, nadat Nieuwpoort voor de tweede maal een beroep op hem had uitgebracht. Op 13 september 1990 werd hij daar bevestigd door ds. M.C. Tanis. Gedurende de tijd te Nieuwpoort werd vanuit de praktijk van de catechese aan leden met een verstandelijke handicap te Groot-Ammers een dertiendelige serie ontwikkeld, waarin de gehele Heidelbergse Catechismus wordt behandeld.

Opbouw van het bredere kerkelijke leven vroeg aandacht. Het werk van de deputaten Kas Onderlinge Bijstand, Evangelisatie, Art. 49, Revisie Kerkorde en Kerk en Israël deed hij met vreugde. Meerdere keren werd hij afgevaardigd naar Particuliere Synoden en Generale Synoden. In Nieuwpoort werd bij het 100-jarig bestaan van de gemeente het herdenkingsboek geschreven *Het levenspad bekend*. Met een aantal collega's werd de catechisatie methode Vast en Zeker van de Calvijnskring gereviseerd. Het 25-jarige ambtsjubileum is herdacht met Ps. 25:7. Daarmee is zijn ambtelijke werk gekarakteriseerd. Wat breder gezegd: hij heeft begeerd om in de achterliggende jaren te preken hoe God in de Christus der Schriften door de Heilige Geest tot verloren arme zon-daren komt. Zijn gebed is dat zijn arbeid gezegend zal worden opdat onbekeerden in en buiten de gemeente als paarden gehecht mogen worden aan de Middelaarskroon van Christus.

De laatste zilveren jubilaris is **ds. M.W. Vrijhof**. Van hem mag ik de volgende levensschets geven. In 1950 werd hij geboren in Harderwijk en is daar opgegroeid. Vanaf zijn 16^e jaar leefde in hem het verlangen om de Heere te dienen in het ambt van predikant. In 1971 begon de studie aan de (toen nog) Theologische Hogeschool in

Apeldoorn. Na acht jaar studie (inclusief vooropleiding) werd hij beroepbaar gesteld en beroepen door de gemeente van Wildervank/Veendam. Prof.dr. B.J. Oosterhoff was zijn bevestigiger. Elf goede jaren kreeg hij in het noorden van het land. Een belangrijke gebeurtenis was de instituering van de gemeente Zuidlaren in 1982. Eind 1990 ontving hij een beroep van de gemeente Arnhem. Op 19 april 1991 werd hij in Arnhem bevestigd. In zijn beroepsbrief werd uitdrukkelijk van hem gevraagd het proces van samenwerking met de Ned. Geref. kerk van Arnhem te stimuleren. Omdat de predikant van de Ned. Geref. kerk in die tijd ziek was, werd er in het kader van de groeiende samenwerking een appèl op hem gedaan om ook in de Ned. Geref. kerk pastorale zorg te verlenen en kerkdiensten te leiden. Stapje voor stapje groeide de samenwerking. In 1994 werd het een gefedereerde gemeente. De eigen kerkgebouwen werden verkocht en het huidige kerkgebouw, de Kruiskerk, gekocht. Naast het gemeentewerk is hij vanaf 1989 gewaardeerd lid van het deputaatschap Kerk en Israël. Voor zijn besef is het voor de kerk van wezenlijk belang om te weten van en ook inhoud te geven aan de relatie met Israël. Zowel in de classis Groningen als in de classis Apeldoorn is hij betrokken geweest bij het werk van de Classicale Diaconale Commissie. In zijn werk heeft hij vaak inspiratie gevonden in de woorden van Psalm 100, waar gesproken wordt van het dienen van de HEERE met vreugde. In die dienst heeft hij de grote betekenis van de eenheid van de kerk als lichaam van Christus leren zien.